

Slovenska krajina se pripravlja

Črenšovci, 10. septembra.

Naša slovenska krajina, ali kakor so nas do sedaj napačno nazivali »Prekmurje«, je danes v svojih pripravah za slovesnosti 20 letnice osvoboditve Slovenske krajine in priključitve k Jugoslaviji, dosegla višek. V Črenšovcih, na kraju proslave, so že postavljeni mlaji, zgrajena velika tribuna, ozaljšan »Naš dom«. Dekleta prišajo zadnje vence, ki so jih po vaseh prejšnje rečere pletle, in krasijo pod vodstvom in s pomočjo mož in fantov tribuno in oltar, kjer bo jutri maša na prostem. Pri vsaki hiši so že doleteli, kdo bo kot žrtev ostal med proslavo doma, da popazi na hišo in oskrbi živino. Ponekod ba en sam moral vzeti v varstvo in oskrbo po dve hiši. Veak hoče biti pač pri tej veliki slovesnosti.

Na Marijin praznik popoldne so bile po večernicah skupne vaje za petje. Pri maši bado prepevali ljudske pesmi. Črenšovska fara je že davno zaslovela zaradi svojega močnega in učinkovitega ljudskega petja pri službi božji. Veliko si prizadevajo za dostojno proslavo fantovski odseki in dekliški krožki. Fantovski odseki se ponosno zavedajo, da je prvi arlovski odsek za Slovensko krajino organiziran pred 20. leti v prostovoljski legiji za osvoboditev Slovenske krajine v Strigovi. Izdatno pomoč nudijo pri pripravah za slovesnost zavedni akademiki in bogoslavci.

Izhodišče vseh priprav je seveda v tisti znani hiši v Črenšovcih, kjer stanuje voditelj Slovenske krajine, župnik Klekl Jožef, že 27 let. Tu je izšla pred 25. leti prva številka glasila Slovenske krajine. Tu je bila urejena tudi jutrišnja jubilejna številka tega osvobodilnega in vodilnega lista za naše nekdanje ogrske kraje.

Slavnostna številka »Novin«, ki je izšla na osemih velikih straneh, prinaša na prvi strani fotografijo pšenične »vlati« (klas), ki je zrastle na polju Slovenske krajine. Pšenična vlat s trakom v državnih barvah je tudi znak, ki ga bodo nosili udeleženci proslave. Na vsaki strani fotografije je številka 25 (letnica »Novin«). V sredi prve strani je slika voditelja slovenskega naroda dr. Korošca, plasirana med zborna deklamacija »Misterij Slovenske krajine«, ki zavzema celo prvo stran (Camplin). Ostale strani lista so izpolnjene z zgodovinskimi prispevki: Kratak pogled v zgodovino zadnjih dvajsetih let pred osvoboditvijo; Prvi dijaki iz Slovenske krajine na Slovenskem (M. Čontala); Spomini ob 25 letnici »Novin« (Čontala); Nekaj misli ob proslavi 20 letnice osvoboditve Slovenske krajine; Pokazimo, da smo vredni svoje svobode; Vetajenje Jugoslovanov; Moja zgodba pred 20. leti (Kuharov Lujzek).

Drevi zagorijo na posameznih krajih kresavi. Pomemben bo zlasti tu v Črenšovcih. Iz vsake vasi v občini pripeljejo po en voz goriva. Ob 8 zvečer bo odkrite spominske plošče na Prosvetnem domu, na kateri so kratko opisani novejši dogodki, ki so zgodovinskega pomena za Slovensko krajino.

Na tabor pričakujejo voditelja slovenskega naroda dr. Antona Korošca, škofa dr. Tomažiča, ministra dr. Kreka, bana dr. Marka Natlačenca in druge odličnike. Po govoru dr. Korošca izročijo voditelju slovenskega naroda »dožnjeke« (venec iz pšeničnih klasov in poljskih cvetic, ki ga po narodnem običaju na koncu žetve žanjci z nagovorom izroče gospodarju; ta hrani dožnjek do prihodnje žetve; »dožnjek« dr. Korošcu po končani zmagi za osvoboditev). Slovesnosti bodo ob vsakem vremenu.

Novi Prosvetni dom v Ljubnem v Savinjski dolini

Na mitnici plenijo pesmice

Dogodiščina mladega slovenskega pesnika na ljubljanskem kolodvoru

Da je na ljubljanskih carinarnicah treba plačati užitinski davek od najmanjšega korenčka in sploh od vsake stvari, ki je za pod zob, to prav dobro vedo zlasti branjeve, ki vsako jutro prihajajo v mesto s svojimi cekarji, košarami in jerbasi, pa tudi drugi potniki, romarji na primer, ki gredo na božjo pot in vzamejo s seboj popotajo.

Vendar pa se v Ljubljani ne plačuje carina samo od užitnih stvari, temveč tudi od takih, ki imajo z želodecem prav malo opraviti, ali pa se mu včasih še prav krepko upirajo. Da grške in latinske naloge študentov iz nižje gimnazije niso ravno vabljive, včasih celo neprebavljive, to bi z obema rokama podpisal vsak profesor, ki poduči klasične jezike. In vendar se je pred dobrim letom ali kaj zgodilo, da so nekemu profesorju, ki stanuje izven mesta, ocarinili šolske zvezke in mu jih tudi zaplenili, ker ni hotel plačati mitnine. Študentje so bili tega seveda kaj veseli, ker tisti dan niso pisali naloge, zvezke pa je na mitnici rešil z velikim trudom šele sluga, ki je moral zato zastaviti vso svojo avtoriteto. V Ljubljani je ta stvar vzbudila seveda mnogo smeha, pa tudi resnega zabavljanja na račun carine na najrazličnejše stvari.

Se zanimivejši primer kot temu profesorju pa se je oni dan primeril na glavnem kolodvoru mlademu pesniku, ki je pred kratkim izdal svoje pesmi v samozaložbi. Da bi bila zbirka cenejša, oziroma da bi imel z njo čim manj stroškov, jo je dal tiskati v neki tiskarni zunaj Ljubljane. Ko so bile pesmi dotiskane, jih je tudi sam prodajal okrog prijateljev in znancev. Baje je imel precej trgovskega duha v sebi in mu je šla kupčija prav dobro izpod rok. Vsak teden je pridno hodil v tiskarno in se vračal nazaj z novimi izdavi svojih poezij. Nihče ga ni nikdar vprašal, kaj nosi v zavrtku, on sam pa tudi nikomur ni nič pripovedoval.

Zadnjič pa je imel na mitnici neobičajno smolo. Iz tiskarne je nesel v kovčegu večje število knjižice kot običajno in prav tedaj, ko je mislil nič hudega sluteč mimo carinika, ga je ta zagrabil za vrat in ga prav po domače vprašal: »Hej, kolega, kaj imava pa midva v kovčegu?« »Nič takega,« je odgovoril mladi mož. »O, tako se pa ne bomo šli, kar z menoj, prijatelj!« Literatu se ni ljubilo prekratiti in se je vdal ter stopil v tisto pregrajo, več čas v nadi, da mu nič ne morejo. »Pa res nima smisla, da bi odpiral, saj ni nič drugega v kovčegu kot pesmi!« se je skušal otestiti. »Pesmi, kakšne pesmi, nove?« je vprašal mitničar. »Kakšne pak, saj jih ravno iz tiskarne nesem.« »A, kar na vago z njimi!« In drugi uradnik je pograbil kovčeg in stehal njegovo vsebino. »Šestnajst kil. Štiri in dvajset dinarjev prosim!« Zdaj je mladi peresnikar pa resnično ostrmel. »Ne vem, če ste ob pamet, ka-li? Saj to ni užutno,« se je izgovarjal. »To je prav vseeno! Pesmi so duševna hrana. Če ne verjame, pa poglejte!« In pomolil mu je pod nos neketo knjižico, v kateri je ubogil literat resnično bral, prav za prav spoznal, da spadajo res tudi razni pesniški proizvodi, pa naj bodo še tako neužitni, pod carino. Ni imelo smisla, da bi se še naprej izgovarjal, vendar pa je bil v zadregi zaradi tega, ker pri sebi ni imel najmanjšega beliča. Skušal si je pomagati s svojimi trgovskimi zmoglostmi iz zadreg in dejal je: »Slišite, jaz nimam pri sebi prav nobenega denarja, kaj...« »Prav,« ga je prekinil uradnik, »pa pridite ponje,

kadar ga boste imeli.« Pograbil je kovčeg in mu ga zaplenil. »Pa bi vi in vaš kolega vzela vsak en zvezek pesmi. Po dvanajst dinarjev so in bi bilo ravno prav, da plačam vse.« V naturalijah se pa pri nas nič ne plačuje,« mu je pojasnil uradnik in odnesel kovčeg, ne da bi se še dalje brigal za mladega pesnika. Ta je presenečen stal še nekaj časa tam in premišljal, kaj naj stori, potlej pa je odšel in si nekje sposodil dva kovača, da je rešil zaplenjene pesmi.

Plašče, površnike, obleke

krasne jesenske in zimske modele za dame in gospode nudi v največji izbi po zadnjih modnih kreacijah in nizkih cenah

FR. LUKIČ, Ljubljana — Stritarjeva ulica

Zlata poroka

Dne 4. septembra 1938. sta praznovala v Logatcu v krogu svojih sinov in hčera zdrava in čila zlato poroko ga Ivana Tršarjeva, roj. Kremenšek ter g. Lovro Tršar. Gospa Ivana je rojena 4. maja 1864 v Lazah pri Planini, gospod Lovro pa dne 7. avgusta 1853 na Vrhniki. Zlatoporočencema tudi naše iskrene čestitke!

Na mladinski dan k Sv. Križu pri Rogaški Slatini

»Po delih nas bo sodil Gospod,« stoji nekje napisano. Tudi na polju krščanske prosvete smo poklicani, da zastavimo vse svoje moči in s tem rešujemo mladino duševne propasti. Kakor ljuti Turek se zaganja sovražnik krščanske prosvete v nas, da bi nas uničil ali vsaj omejil naše delo. To čutimo posebno tukaj v Rogaški Slatini, kar kaže dejstvo, da so nam zaslepljeni in pokvarjeni že v drugič nalepljene letake raztrgali. Sicer je to znak kulture cerkvi nasprotnih elementov in to njihovo prostaško dejanje naj bo ojačena reklama za udeležbo našega tabora.

Vsak, ki se čuti zavednega Slovenca, iskrenega prijatelja slovenske katoliške mladine, naj pride danes na tabor obsoletjske mladine.

Vsak, ki čuti potrebo katoliško izobraževalnega dela, naj podpre posebno obsoletjsko mladino, ki se mora boriti proti tolikim zaprekam in vplivom tukaj ob hrvaški meji.

Naša mladina je dobra, katoliško zavedna kljub težkim borbam, treba pa ji je dati še večjega poguma, da bo od izirva Sotle pa doli do Brežic v vsej dolini in kotlinah vstala močna armada zavednih Slovencev, značajnih katoličanov in Jugoslovanov!

Na svidenje pri Sv. Križu danes!

Ljubljanska bolnišnica je premajhna!

Ljubljana, 10. septembra.

Ljubljanska bolnišnica je premajhna. To je dejstvo, ki ga zlasti občutijo bolniki, posebno oni na kirurškem oddelku. Prenapolnjenost ima za bolnike v zdravstvenem oziru prav gotovo hude posledice, o katerih pa danes ne bomo razpravljali. Približno samo to, da se razmere v bolnišnici nevdružne. Nevdružnost takih razmer je uvidela tudi banovina, ki se je potrudila za nov oddelek, ni pa tega uvidela država, zakaj novi oddelek je še danes prazen, ker ga država po svoji dolžnosti ni opremila. Dolžnost države bi bila novi oddelek opremiti. Toda ko bo tudi ta oddelek opremljen in bo sprejemal bolnike, bodo prostori kirurškega oddelka še vedno premajhni in bo treba še graditi. To je dolžnost države!

Čudimo pa se, da kljub ponovnim pritožbam v časopisju ni bilo prav nobenega uspeha in da so razmere v bolnišnici še vedno take, kakor so bile pred dvema ali tremi leti. Ponovno so že prihajali iz Belgrada razni inspektorji in ministrski odposlanci, da bi se na svoje oči prepričali o nezgodnih razmerah, odnašali so s seboj tudi fotografije te mizerije, pa nič. Nehote vzbujajo v javnosti sum, da tega zavlačevanja in neuspehov niso kriva le nepopolna poročila tistih komisij. Po Ljubljani govore, češ da v bolnišnici tiste komisije ne vidijo vsega, sicer bi gotovo drugače poročale in bi potem tudi finančni minister moral storiti, kar je treba. Vemo sicer, da so govorice včasih zgolj govorice, čudno pa je, da se to sploh govori. Vsekakor je dolžnost uprave, da odločno pokaže razmere v bolnišnici take, kakor so v resnici.

Ponovno poudarjamo, da bomo o ljubljanski splošni bolnišnici pisali še in še in da bomo budno pazili na vse morebitne opustitve, ali krivde od katerekoli strani. Ni pes, da ne bi končno le začelo!

— Da boste stalno zdravi, je potrebno, da redno pijete Radensko, ki deluje proti boleznim ledvic, srca, proti kamnom, sklerozni, sečni kislini in sl. Radenska vam ohrani zdravje in mladostno svež.

Večkrat je že prepozno, nikoli pa ni prezgodaj, da se začne s pravilno nego zob.

SARGOV

KALODONT

PROTI ZOBNEMU KAMNU

Nova papirnica v Prevaljah blagoslovljena

V novo poslopje, ki stoji na mestu pogorele tovarne, je uzidana spominska plošča v spomin dveh gasilcev, ki ju je goreče tramovje podsulo

Prevalje, 9. septembra.

Vsem je že v živem spominu, kako je na sveti večer lanskega leta požar uničeval papirnico grofa Thurna. Goreče tramovje je tedaj pokopalo pod seboj dva gasilca in jima zadalo smrtni udarec. To sta bila Luka Kert in Valentin Vezjak. Vse delavstvo, ki je bilo zaposleno pri delu v papirnici, je tedaj mislilo, da je že vrženo na cesto, vendar lastnik papirnice grof g. Thurn ni obupal, videč tudi položaj delavstva, da izgubi kruh, ako ne prične z gradnjo papirnice. Delo je hitro napredovalo in na dan male Gospojnice je bila pri papirnici prisrčna slavnost, ko je g. župnik Močilnik Matevž blagoslovil papirnico in spominsko ploščo pokojnemu Kertu in Vezjaku, vzdano na mestu, kjer ju je goreče tramovje podsulo.

Pri slavnosti so bile častno zastopane gas. čete, poleg domače še guštanjška in mežiška. Sledilo je nebroj govorov, in so vsi govorniki naglašali veliko socialnost grofa g. Thurna in čin pietete, da se je s spominsko ploščo spomnil tudi tam umrlih gasilcev. Zopet bo stopalo delavstvo z veseljem na delo v popolnoma prenovljeno papirnico in proseč Boga, da obvaruje papirnico podobne nesreče, kakor se je zgodila lansko leto, in da bi bilo njih delo tudi od Boga blagoslovljeno, kakor je napisano na plošči, ki je vzdana pred vhodom na pročelju papirnice.

Kmetje, prijatelji našega kmečkega stanu, danes vsi na Leše, k blagoslovitvi sadne sušilnice in na domačo igro »Koroška ohceta. Pridite v polnem številu!

Verski tabor na Limbarski gori

V letih neštevilnih taborov in proslav, tudi naš kraj, naša moravska dekanija ne spi. Ne sicer v pogostih, toda v tembolj priskrbi in uspešnih prireditvah se naše ljudstvo navdušuje za svoje ideale. Taka lepa in uspešna prireditev je bil tudi verski tabor mož in fantov moravske dekanije na praznik Marijinega rojstva 8. septembra. Bil je v znamenju in v proslavo stoletnice rojstva velikega škofa in prvega slovenskega kardinala Jakoba Misije.

Nekako v središču dekanije, na prijazni, daleč po svetu znani Limbarski gori in v božjepotni cerkvi svetega Valentina, se je ob prekrasnem vremenu zbrala močna armada samih mož in fantov. Kdorkoli jo pozna, ve, da je cerkev sv. Valentina ogromna in zato primerna, da je mogla sprejeti tako množico mož, seveda bila je polna. Udeležba je bila torej lepa, iz nekaterih župnij dekanije — zgledna, kljub temu, da je bila prireditev le za moške in da je krasno vreme po toliko dneh deževja mnoge prisililo, da so ostali doma in reševali in sušili že skoraj pokvarjeno seno (otavo). Lepa je bila udeležba, lep tudi uspeh. Srca naših mož in fantov so zopet ogrele klene besede bivšega dekana moravske dekanije g. Janka Cegnarja, ko je v cerkvenem govoru navduševal navzoče, ob sliki kardinala Misije, za globoko katoliško življenje. Po sv. maši, ki jo je daroval moravški kaplan g. Malovrh, se je razvila procesija po gričku Limbarske gore in okrog cerkve. Krasen je bil pogled na toliko množico mož in fantov, ki so spremljali Naj-

svetejšo prav v času, ko so se zadnji megleni valovi porazgubljali po dolini moravski in Črnega grabna.

Drugi del proslave pa je bil tabor pred cerkvijo. Uvodne besede je spregovoril dekan moravske dekanije g. Jakob Strekelj, nato pa je dal besedo tabornemu govorniku, krajevemu rojaku, gimnazijskemu ravnatelju gosp. dr. Karlu Capudru. G. govornik je podal navzočim v izklesanem govoru prav praktične smernice, po katerih naj kot katoličani uravnavajo svoje javno življenje. Kakor so ves čas med sv. mašo in procesijo možje in fantje navdušeno prepevali v ljudskem petju, tako se je tudi za zaključek tabora razlegala mogočna pesem: »Povsod Boga, mi hočemo povsod Boga!« Polni navdušenja so se naši možje in fantje ob pritkavanju zvonov vračali na svoje domove.

RADI
PREZIDAVE
PRODAJA ŠE CENEJŠE
Sternecki

Slavnost pred Marijinim spomenikom v Mengšu

Na sredi trga v Mengšu stoji lep spomenik z Marijinim kipom, katerega so Mengšani postavili leta 1857 v spomin proglasitve dogme brezmadežnega spočetja in, da bi jih Marija varovala. Ta kip je bil leta 1857, vlit na Dunaju iz bron in ga je kupil tedanji menški nadžupnik, spomenik iz

umetnega kamna pa so postavili Mengšani. Letošnje leto pa je bil ta spomenik s kipom prenovljen in kip na novo pozlačen. V spomin 80 letnice Marijinega prikazovanja v Lurdu bo v nedeljo 11. septembra 1938 pri tem Marijinem spomeniku popoldan ob dveh pobožnost z govorom in petimi litanijami, katere bo spremljala menška godba. Po slovesnosti bo v dvorani društvenega doma sklopično predavanje o lurskih čudežih.

Slovenska krajina — v Črensovcih

proslavlja 20 letnico osvobojenja in 25 letnico „Novin“

Slovenska krajina

(poje se po izročitvi dožnjeka)

Slovenska krájina,
najlepša milina:
Lüblena Rávenska,
Góricška, Dólsenska!

Ne poznam jaz lepšga sveta,
vsa sladkost si mojga srca:
Slovenska krajina, mili moj dom,
pozabo te nikdar, nikde ne bom!

Bregovje, doline,
Slovenske krajine,
gorice, ravnine,
ste meni lüblene,

Slovenske ste zemle sijaj,
nebeske dobrote migljaj:
Slovenska krajina, mili moj dom,
pozabo te nikdar, nikde ne bom!

Danes praznuje Slovenska krajina — ali kakor je pri nas tudi splošno znano Prekmurje svoj veliki praznik. V Črensovcih, kjer je vzniklo prvo sistematično delo za narodno slovensko prebujo Slovenske krajine, tam, kjer je pred 25 leti začel veliki preporoditelj, mučenik in narodni voditelj župnik J. Klekl, prekmurški Hlinka, izdajati prvi prekmurški politični tednik »Novine«, napisan v dialektu in v madžarskem pravopisu, tam se danes zbira narod iz ravnine in gričevja med Muro in Rabo, da proslavi dvajsetletnico svojega osvobojenja pa tudi petindvajsetletnico izhajanja svojega lastnega političnega glasila, ki je k osvobojenju največ pripomoglo.

Pred dvajsetimi leti je Slovenska krajina prišla v domačo hišo, v tesno sožitje s svojim osrednjim narodnim telesom, v okvir Slovenije, od katere je bila »jezero« let odtrgana. Z njo so tuji ravni mačehovski, najbolj jo ovrli v kakršnekoli razvoj, raznarodovali njeno mladino in jo odtujevali jeziku, šolali jo v tujih krajih in ji vcepili tujo učenost, ljudstvu pa odrekli lastno narodnost in iz nje rastoče pravice ter ga tudi nasilno trgali od bratov za Muro, češ da so venkso govoreči Madžari, sicer sorodni Slovencem, toda nikakor ne Slovenci sami. Tako je najstarejša slovenska zemlja, naša Panonija, ki je bila dežela zadnjega slovenskega svobodnega kneza Kocija in na kateri sta učila sveta brata Ciril in Metod v narodnem jeziku, padla pred vojno na najnižjo stopnjo narodne zavednosti in omike, stala je kot Slovaška na severu že na pragu narodne smrti. Toda tedaj so vstali narodni preporoditelji, navdušeni slovenski duhovniki, ter začeli z narodno prebujo, oznanjevali in tiskali v slovenski božji besedi. Cerkev je bila edina zaščitnica in učiteljica teh ubogih Slovencev. Toda kljub lepi tradiciji prekmurskega slovstva moramo pravo zaslugo za narodno prebujo prišteti le katoliškemu slovenskemu duhovniku Kuzmiču, Borovnjaku, Košiču ter njihovim naslednikom Ivančiču, Bašu, prekmurškemu Kreku, Kiharjem, Savkoviču in Klekloma, ki so v času največjega nasilja razgibali narodno zavest in vzgojili mlado prekmurško slovensko orientirano mladino. Ta duhovščina je navezala stike s slovenskimi sosedi preko Mure in ni morda brez simbolnega pomena, da se je dr. Korošičeve nove maše pri Sv. Juriju v Slovenskih gorah udeležil tudi Prekmurec bogoslovec Jožef Klekl. Danes bosta zopet stala skupno na slavnostni tribuni in s ponosom gledala na razmah mladih sil, ki so se vzdramile v tisočletja spečem ljudstvu, da zdaj zore s toliko močnejšim pogonom, neizrabljene, sočne, mlade, katerih bo bodočnost. Ozirala se bosta skupno na to mladino, ki je poglata že iz svobodnih tal in raste ravno soncu nasproti. Toda za to rast so njihovi očetje še klonili k zemlji kot sužnji, govorili z gospodo še v tujem jeziku in se borili brez pravic za svoj jezik in svojo narodnost. Toda politično prebujenje je prišlo po delu bojevnikov, ki so še danes živi in bodo prisotni ob svojem prazniku in prazniku vse Slovenske krajine, da potrdi svoje slovenstvo za vse večne čase nasproti tistim, ki jim ga celo jemljajo in odrekajo. Toda Slovenska krajina je za večno vključena v telo Slovenije, kamor po svoji preteklosti in po svoji jezikovni pripadnosti tudi spada. Slovenija pa mora skrbeti za njo, da bo tudi kulturno rastle in se razvijala kot enakopraven član, da, kot posebno negovan član slovenskega občestva, že zato, ker je njega najstarejši obnem pa tudi najmlajši del najmanj kulturno izrabiljen in najbolj svež, pa najbolj potisnjen v meje, politične in jezikovne. In zato je dvakratne opore potrebna.

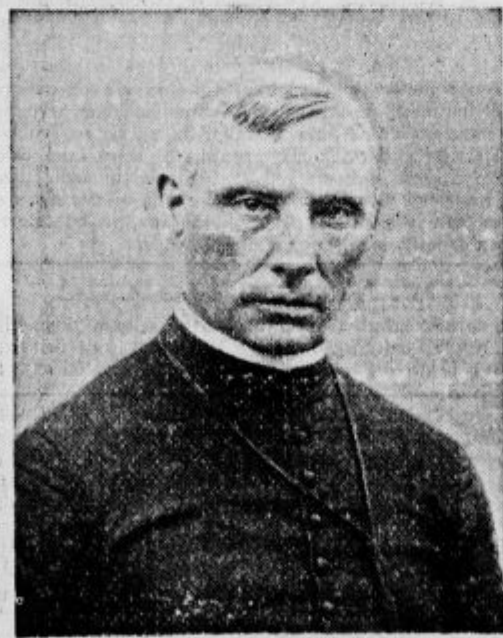
Slovenska krajina pa praznuje tudi 25 letnico svojih »Novin«, svojega političnega glasila. Sicer je imela že svoje slovstvo v protestantski in poznejši katoliški dobi, toda koncem stoletja je bila predana na milost in nemilost tuji jezikovni poplavi in tujim šolam. Slovenski jezik je živel samo v cerkvi in v šoli pri verouku, toda imenovani slovenski duhovniki se niso zadovoljili samo s tem, temveč so začeli pisati v slovensčini, seveda tako, da jih bo neuko ljudstvo razumelo, v domačem narečju in uveljavljenem pravopisu. In

tako je l. 1904. začel izhajati »Kalendar Sreca Jezušovega«, l. 1904. pa »Marijin list«, l. 1913. pa »Novine«, ki jih je izdajal in pisal Jožef Klekl ter so ponesle slovensko branje in slovensko zavest v sleherni prekmurško vas. Z njimi so duhovniki vzgajali slovenske očete in matere, ki so vcepjale svojim otrokom ljubezen do jezika in običajev, do vere in naroda, ter je tako vzgojil z »Novinami« novo slovensko mladino. L. 1913. je najsvetlejša točka v zgodovini Slovenske krajine, kajti z »Novinami« se je začel pravi preporod in javen boj za obstanek, v katerem pa je zmagal Klekl in njegova velika vera v slovenstvo. Veliko je tvegaj s tem dejanjem, vzel nase preganjanja in smrtno obsodbo, stal z njimi vedno pripravljen umreti, toda — zmagal je in »Novine« so preživele narodno temo in težko svetovno vojno ter so v novih razmerah 17. avgusta 1919 mogle navdušeno in polne vere pozdraviti odrešenje in osvobojenje. Zdaj izhajajo že 25 let in zbirajo ob sebi vse svoje rojake, govoreč jim še vedno slovensčino v njihovem milnem narečju, pa uvajajoč jih v knjižni jezik vseh Slovencev. Poseben vonj po prekmurški poljani ima ta njihov lokalni jezik, ki pomeni posebno bogastvo našega jezika, drži se ga pa lepa in zlahtna ljubezen do tradicije, do ljudstva, do Slovenske krajine. In kaj je več? Zrahljale so »Novine« ledino in postavile temelj novi pismenosti, ki se je v naših svobodnih časih razvila v pravo književnost in dala slovenski književnosti že svojo lastno prekmurško umetnost. Slovenska krajina ima danes že svojo posebno skupino pisateljev in tudi slikarjev ter se kulturno uvršča v red ostalega slovenskega občestva. Ob dvajsetletnici je dohitela svoje sosede ter gre najlepši bodočnosti nasproti.

Ob današnjem prazniku Slovenske krajine, ko se spominjamo politične združbe s Slovenijo in državne z Jugoslavijo pa tudi kulturne gladino ostale Slovenije, poudarjamo še potrebo čim tesnejšega sodelovanja vseh osrednjih oblasti in ustanov s to našo obrobno in tako svojevrstno pokrajino, obenem pa želimo potrditi znova vezl, ki nas bodo za večno družile v narodni enoti v Sloveniji ter državni v naši Jugoslaviji, kjer je po tolikem trpljenju in žrtvah našla svojo svobodno domovino!

Prekmurskim Slovencom na znanje

Poslanica v »Novinah« (17. avgusta 1919), s katero je pozdravil voditelj Prekmurških Slovencev župnik J. Klekl osvobojenje in priključitev Prekmurja k Sloveniji.

dušo imajoči Slovenci pa ne! Lagatiso vas vili, naj pravite, da ste neji Slovenci, v greh so vas napelavali. Vašo deo i vas so po šolaj kaštigali, če ste po mater-nom jeziki kaj povedali. Pri sodnji so vas sodili, da ste neji razumeli, v šoli vas vili, da ste neji zastopili, v cerkvi vam popevali pa včasih še predgali i molili, da bi se tem menje božega blagoslova na vas zgrabilo, v tujem jeziki. Bili ste »vonječi totič« (smrdljivi Slovenci) povsod...

Tobe si postavimo zdaj pred oči, mantriško ljudstvo, lete nagovorimo slovensko pokolenje v Prekmurju, štero si v velikoj večini verno ostalo materi Slavi, materi Sloveniji... Dobro ljudstvo, prišla je zdaj plača zate. Bog, ki te je za Slovence stvoril, ki... ednok račun brao od tebe kak Slovenca, — kak vsaki človek tak ma tudi vsaki narod nalogo od Boga naloženo, štero mora rešiti — te Bog je posluno goreče iz krvavečega sreca prihajajoče prošnje — zgledno se je na tvoje joje, na tvoje gorje, kak nekda na tlačno izraelsko ljudstvo v Egiptu, pa poslal ti je rešenje. To veselo vest, glas preradosten tvojega rešenja ti naznanja tvoja slovenska mati, mati Slovenija. Prekjezeroletno robstvo konca jemlje. Pariška mirovna konferenca ne se pozabila tvojega robstva, priklopila je tvojo slovensko Krajino k slovenskemu orsagi, k Sloveniji v Jugoslaviji.

Veseli se, dobro slovensko ljudstvo, vura tvoje slobode je odbila, vernost tvoja je plačo dobila! Zajovči, Prekmurec! Radostno prepevaj in hvali Boga ki ti z rešitvijo nezračunano dosta dobroga dač

SCHICHT^{ovo}
TERPENTINOVO
MILO

pere bleščeče belo

Značaj in politično življenje Prekmurcev

— Poudariti je treba, da ne gre soditi o značaju kakavega ljudstva kar ljaven dan. Tudi ne o ljudstvu Slovenske krajine, kar se pa zelo rado dogaja. Celo njeni lastni sinovi si drznejo v najbolj pristranskih barvah nepremišljeno kar — blatiiti svoje rojake. Pri oznaki prekmurskega značaja je treba dobro poznati: preproste in izobražene ljudi v dolnjem in gornjem delu krajine; zgodovino, narodopisje, verske razmere (cerkvena protestantska), izseljenstvo in še marsikaj. Pa še ni mogoče kar postavljati trdnih izrekov, marveč je mogoče le razmišljati ob spoznanjih.

Mogoče je glavna značilnost prekmurskega značaja: mehkoča, dasi so Gorjanci nekoliko trši kot Dolinci in Ravenci. In to čustvenost ter do- zvestnost srečujemo povsod: v družinskem življenju, v ljudski pesmi, v otroški vernosti (ki jo »v luči gospodarske odvisnosti neki naši modrijani zanikajo kljub polnim cerkvam, ki jih oni sevé ne vidijo...), v idealizmu kmeta in izobraženca — pa tudi v omahljivosti, ki pravno pade v tujem okolju. Toda sodba naj bo tudi tu premišljena: tisoči naših delavk dokazujejo nenavadno pravno moč in višino — trdijo uradni podatki!

Naš človek je tedaj zaupen, če si dober z njim; postane nezaupen in oster, če ga žališ. Nikar ne govorite o »suženstvu, preostanku fevdalne dobe«, ampak opazujte upornost naših ljudi, kadar so najgloblje zadeti!

Prelep dokaz za globino prekmurskega značaja je poleg verske vdanosti — narodnostno čustvovanje. Naj vas nikar ne moti pomanjkanje kričavosti — v tej še prekmurški Slovenci niso izšolani. Njih narodna zavest je morda primitivna, včasih podzavestna, a trdna tako, da bo celo »Kranjec« in »Stajerec« ločil od sebe, ki je samo »Sloven« in nič drugega. To je sicer zgodovinska dediščina — a je zavest slovenstva, ki je to peščico našega naroda v tisočletju tujega suženjstva čudežno ohranila sebi zvestega! Pa ni imelo to ljudstvo v ogrski državi niti po l. 1848. svoje narodne politične organizacije, niti ne vedno svojih voditeljev, ampak je na zunanje večkrat capljalo v kolesnicah tuje državne politike — pod kolesa pa le ni prišlo! Živel je iz lastne moči, iz lastnega izročila. Zato žali nas vse in izpričuje veliko vzgojno zaslepljenost, kdor v naših obmejnih vaseh letos ustanavlja knjižnice in jih imenuje n. pr. po Endlicherju i. dr. (ki so še v gorejskih mestih neznani!) in s tobakom in sladkorčki »pridobiva« te panonske divjake, kali, za »narodno stvar«!

Politično nekdanji »ogrski Slovenci« niso mogli nastopati kot narodna enota. Priključevali so se raznim strankam, sledeč raznim resničnim in še bolj samozvanim domačim in tujim »voditeljem«. Značilnost je bila tudi tu ob koncu 19. in v začetku 20. stol., da je močan del kat. duhovščine pripadal liberalni stranki. Dr. Franc Ivančič je bil tudi tu tisti mož, ki je ustvaril prelom in organiziral katoliško ljudsko stranko. Vendar pa nobeno politično usmerjanje ni moglo ljudstvu prinesiti koristi, ker so poslanci bili tuji ljudje, iščoč korist sebi. Dovolj je, da zaključimo o političnem življenju prekmurških Slovencev pod Ogrsko: niti šolanosti, niti organiziranosti, niti koristi jim ni prineslo, dajali so le — glasove in plačevali davke (po Stritarju).

V vojno in prevratno dobo pa so prinesli prekmurški Slovenci dragoceno usodino kot temelj tako rekoč nadčasovnemu političnemu ustvarjanju: svojo ohranjeno narodnost, stike s štajerskimi Slovenci, svoje budne izobražence, ki so se v zmedbi časa znašli in usmerili — potem ko so spoznali, da jim Madžari ostro terjane samouprave ne bodo dali — v združitev s slovenskim jedrom in priključitev k Jugoslaviji. Čas za nepristransko oceno našega devetnajstletnega življenja v Jugoslaviji še ni prišel. Gotovo je bilo mnogo slabega pri voditeljih, zlasti mnogo pomanjkanja kulturne in zaeno politične izobrazbe — pa ljudstvo tega ni krivo in tudi ni krivo, če so ga vleklj sedaj na levo, sedaj na desno. V splošnem moremo reči, da je ljudstvo izkazalo v tem času svoje krščansko in narodno prepričanje. Zlasti v dolnjem delu, kjer je splošna izobrazba večja kot v hribih in med evangeličani, ki zadnji čas pred prevratom niso imeli narodno zavedne duhovščine. Dokaz za to je, da niso imeli nobene liste, dočim so katoličani že od 1904. imeli koledar in verski mesečnik, od 1913 pa tednik s slovenskim pravopisom. Letos slavimo petindvajsetletni jubilej »Novine«. Pomemben je ta narodnostni in kulturni uspeh izredno prav zato, ker je list izhajal v času najhujše madžarizacije in ljudstvo narodno ter kulturno vzgajal — saj so slovenske knjige in listi le redko prihajali med njega. Pomena »Novine« se bo zavedel le tisti, kdor bo podrobno preiskal zgodovino vse dobe in prebral vse letnike.

Pri spoznavanju preteklosti se nam vedno bolj poraja kategorični imperativ: vso našo javno vzgojo, naše javno življenje in zlasti naš tisk (Novine itd.) je treba temeljito osvežiti, s konstruktivnimi mladimi silami okrepiti — sicer bo preteklost prekašala sedanjost, ki nas bo prerasila in prehitela. Stavimo to in ustvarili bomo iz našega ljudstva vrednote, ki bodo vsemu slovensku tvorno služile!

Slovenjekrajinčan.

Bogšji je dnes eden vrábec, liki vütro jeréb.
Dugo živč, ki za domovino merjé.

Domá zapovedávaj!

Prekmurški pregovori, zapisani v l. 1780.

Prekmurški motiv.

KULTURA

Umetnostna razstava na velesejmu

Marij Pregelj: Zatišje.

Véliki razstavní paviljon so napolnila dela — lahko rečemo — vseh sedaj živečih umetnostnih generacij, od »moderne« do najmlajših. Med Jakopičevimi begonijami in Kregarjevimi »Spešim Odišjem« je razpetina generacij, ki so porojene iz hitrega ritma modernih časov in po naravni nujnosti prinesle s seboj goro problemov, ki so še vsi v nas tako živi in boleči, kakor so bili neizbežni in nujni. Koliko je med tema dvema poloma zlomljenih kopij, dobljenih — izgubljenih bitk, koliko katalogov s fulminantnimi predgovori trdne vere, mračne zagrizenosti, olimpijske ohlo-losti! In še drugih plati življenja: žalostnih smrti, bede v ateljejih, pa tudi veselega življenja! In če se vprašamo po času, v katerem je vse to nastajalo? V času, ki je dolg komaj vtel — vtel, ki je pobellil našim impresionistom glav.

Ze dolgo je, odkar so odkrili razvoj umetnosti. Najprej seveda v stari: renesansi sledi manirizem, temu barok in nato klasicizem, ali kakor že posamezne umetnostne dobe imenujejo. Nato je prišla na vrsto nova umetnost in z onimi merili je bila tudi tej mera vzeta: impresionizmu sledi čas »dekadence«, nato ekspresionizem, recimo neoimpresionizem in tako dalje! Navadili smo se tako gledati na umetnost, pa ne samo mi — povsod po svetu prikazujejo umetnost na podoban način. Aranzma razstave je polagal vse premalo pažnje na to stran razstave! Začne se pri Maksimu Gaspariju, neke blizu je Maleš, Jakac, nato pa šele Jakopičeva in Veselova platna! Zakaj bi naj n. pr. ne visela kot prva in skupaj dela naših impresionistov, tem bi sledili »Vesnjanci«: Gaspari, Smrekar, Santel, nato skupina ekspresionistov in nato mlajše generacije? Tole vprašanje zastavljamo zaradi tega, ker je po katalogu sodeč pridelitelj vodila resnejša želja pokazati umetnostno razstavo, ne pa zbrati na sejmarški način tržne predmete (ki so sedaj slučajno slike in kipi) in jih ponujati odjemalcem. Vsaka razstava mora biti urejen organizem, posebno še, če obstoja želja, da poda »verno sliko slovenske likovne umetnosti sedaj živečih slikarjev in kiparjev«. Verno sliko slovenske likovne umetnosti! Čemu zatemnjevati nepoučenemu obiskovalcu pogled na njo spričo neurejenega vprašanja: s koliko deli je zastopan umetnik na razstavi — če je sploh zastopan! Kaj je res to verna slika našega impresionizma, če Jame na razstavi sploh in in ima Sternenski razstavljene tri slike, ostali pa po deset in še več?

Naši impresionisti, če bi jim človek sploh smel še vzeti ta naslov, so že klasiki naše Moderne! Enotna stilistična pripadnost, ki jih premeke skoraj v polpreteklo dobo, kriterij umetnostnega razvoja, trajajočega več desetletij in krepke umetniške individualnosti same so nam ustvarile poseben odnos do njihovih del, odnos, ki je v resnici nekoliko bližji onemu do stare umetnosti. Ferdo Vesel, ki je največji iskalec med njimi, se more prav tako krepko oprijeti predmeta (Tihožitje), kakor ga drugod zanikati (Slap Ljubljane). In to na ljubo svetlobi, ki mestoma že prestopa bregove realnosti in se približuje neresničnosti, fantastičnosti. Zanimivo je, kako sta z R. Jakopičem prišla prav za prav do istih rezultatov. Tudi pri slednjem izgubljenosti svetlobe in barva svojo realno eksistenco. Iz nedograjene temnega prostora žare cvetovi in se prikazujejo telesa vaz, toda ne v svojem trodimenzionalnem kubičnem, taktičnem bistvu! Razrešene so svoje telesnosti, in to prav s pomočjo barve, ki je postala »lokalna«, ki je zapustila predmet in ki v malih plamenih izžareva elementarne barvne sestave predmeta! Tesno ob njeno stran pristopi še pojmovanje svetlobe, ki v vsem podpre funkcijo barve. Vtis teh slik je nekam fantastičen, mračen, na umetnika so padle tegobe naših dni in — starost. Mislim na interesantno primero: stari Hals, Rembrandt, Velasquez, Tintoretto — in

vzrok za njen pojav bo iskati morda neke v fiziološkem območju. Od razstavljenih slik so nekatere še v stadiju skic, nekatere pa niso dobre.

Ob fin de siècleu stopa na naš umetnostni aeropag nova generacija! Naši secesionisti! Spominjam se mladostnih risb in vinjet Maksima Gasparija ter H. Smrekarja. Nekam boječe so prevarjali naravne predmete v stilizirane vzorce, izvzemši Tratnika, ki na tej razstavi sploh ne razstavlja, ni niti eden od generacije napravil geste kakoga Klimta, ki je v svojih poznejših risbah nakazal pot v ekspresionizem. In tako je generacija obstala v nekakem medprostorju, med vitalnim aktivnim impresionizmom in povojno mladino — ekspresionisti. Prvi kot drugi so odklanjali njene rezultate, vendar v mnogočem po krivici. Reakcija na impresionizem je očitna v obdelavi slikarskih predmetov: poudarjanje linije, barva pa dobi nekaj »grafičnega« prizvoka. Tudi motivna naslonitev na folkloro in pot v karikaturu je možno razumevati iz istih osnov. Maksim Gaspari razstavlja to pot novejših stvari. Narodni motivi, linija, barva, ki ostaja v konturi in nekoliko sentimenta. Zanimiv pa je nekak prelom, ki se je v novejšem času izvršil v njegovem delu. Začetek barvne dobe! (Jesen, Senca v jeseni, sv. Elija). Kolizija novih pridobitev s starim načinom kompozicije daje prav dobre rezultate. H. Smrekar je na razstavi slabše zastopan, dobre so njegove karikature in risbe iz živalskega sveta. Ivan Vavpotič se vedno doslednejše odmika impresionizmu in na njegovo mesto pa postavlja skrajni verzem. S cizlersko natančnostjo in veliko tehnično spretnostjo obdelani slikarski predmeti se kopljejo v živopisnih barvah. Je to moderni naturalizem, ki je zajel tudi novejšo nemško umetnost, katerega vrednost pa je še problematična. Brez dvoma njegovo delo številnim obiskovalcem zelo ugaja. Saša Santel razstavlja krajine in nekaj interjerjev v stari, dobri maniri, kompozicije uravnotežene, enako tudi koloriti. Klement F. se bavi z barvnimi problemi. Pa tudi v načinu obdelave slikarskega predmeta je opaziti večjo spremembo. Opušča impresionistični način nalaganja barve in prehaja k uporabi slednje v večjih ploskvah (Bohinjsko jezero). A. Zupane-Sodnik je kvantitativno slabše zastopana, vendar ima nekatere zelo dobre stvari.

Generacija naših ekspresionistov je slabo zastopana. Manjkata brata Kralja. Maleš M. razstavlja nekatere že znane lesoreze in linoreze. Med njimi tudi prelepi »Sonetni venec«. Jakac B. je zastopan po kolekciji pastelov, ki očitujejo veliko tehnično spretnost in znanje. Zdi se, da se mu je barvna lestevica nekoliko skrčila, podoba so nekam umirjene in slično kot pri njegovih portretih postaja obdelava slikarskega predmeta vse bolj minuciozna. Cargo L., ki ga sedaj pogosteje srečujemo na razstavah, je še vedno stari »radikal«. Vendar dvomim, da bi morala istemu izrazu forma toliko koncedirati, kot je on to storil v »Vskandanjem kruhuc. Boljša je krajina, dočim so nekatere risbe zelo slabe. Brata Vidmarja sta slabše zastopana, kar je razumljivo, saj sta v Jakopičevem paviljonu zbrala lepo in zanimivo kolekcijo.

Ostali mlajši slikarski rod je dobro zastopan. Posebno F. Pavlovec. Ta izredno nadarjeni oblikovalec ima na razstavi nekaj prav odličnih del. Hitri način obdelave predmeta, izreden čut za barvno kompozicijo, za kompozicijo mas, so njegove glavne odlike. A. Sirk razstavlja par dobrih akvarelov, isto tudi B. Vavpotič. F. Košir se razvija v solidnega krajinarja. Miren tok svetlobe, ki je razlit preko njegovih platen, in izrazit smisel za kompozicijo pušajo v nas občutek uravnoteženosti in estetskega užitka (št. 52, 50). Slapnik R. je barvno zelo zanimiv, interesantno se sklada moderni kolorit s staro baročno plastiko na njegovih tihožitjih. Vavpotičevemu delu podobno ustvarja L. Zagar, kvalitativno pa ne stoji

bog ve kako visoko. Med najmlajšimi je B. Remčeva prav izrazit talent. Po temperamentu in močnem izrazu je podobna svojemu tovarišu M. Preglju. Sicer je še neuravnotežena, mnogo išče, vendar je n. pr. Turjaški grad zelo dobra krajina.

Kiparji so pokazali nekaj kvalitetnih del. Od starejših ploskovitosti in idealistične nerazgibanosti je opaziti reševanje novih plastičnih problemov, torej romanje k naravi nazaj. Dobra plastika je F. Goršetova »Mati«, isti motiv uspešno reši tudi T. Kos.

»Neodvisni«, ki so po programu in po enaki usodi mladih slovenskih umetnikov trdno povezani med seboj, dajo prav izrazit profil najmlajše slovenske umetnosti. Večina razstavljenih predmetov je bila že večkrat na razstavah. Izrazito napreduje M. Pregelj. Nekaj tihožitij ima toliko vsebine in izrazne sile, da jih je človek res vesel! Preseneča krepki realizem in živi smisel za kubičnost slikarskega predmeta. Izoblikovati to stran umetnostnega objekta ter mu dodati še ono drugo, nevidno, kar bi lahko imenovali vsebina, kot

to nad vse ugodno reši Pregelj, je stvar velikega talenta. Delo Kregarja S., ki sem ga podrobneje analiziral ob priliki razstave »Neodvisnih«, se giblje v glavnem vedno v surrealističnih vodah. Od novejših del je »Spešim Odišje« interesantna podoba in zelo uspešno rešena interpretacija grškega starega veka. Sedej M. je v barvnih ozirih vedno doslednejši, barvna skala se je reducirala na nekaj tonov in s temi odpre nato svojo kompozicijo, ki je za njega najvažnejši problem. Portret žene v kolorističnem oziru in tudi po svoji kompoziciji spominja na starejšo, quattrocentično predlogo. Sedeju je podoben v barvnih vprašanjih Z. Mušič. Skoraj povsem ista paleta, le toni so drugače izbrani. Sicer pa je Mušič močno ekspresionistično usmerjen. Krajino in figure, ki se gibljejo v njej zasači v trenutku njihove najbolj karakteristične podobe. Plastiki izmed »Neodvisnih« so njihova dragocena plat. B. Kalin, ki je vzbudil posebno na mariborski razstavi upravičeno pozornost se nenehoma razvija. Krepka plastičnost, združena z rahlim idealiziranjem predmetov so značilne za njegovo delo. Dobra je »Mati« in »Torso«. Odkritostren in krepko realističen je Putričov portret slikarja. Take plastike imamo pri nas zelo malo. Smerdu razstavlja monumentalni tip »Žene z ogledalom«, kjer je zlasti statuaričen problem prav odlično rešen. S. Mikuž.

XVI. kongres PEN-klubov v Pragi

Iz razgovora s tajnikom univ. prof. dr. Fr. Stetelom

»Najprej: v »Slovenec« sem bral o otvoritvi kongresa in govorih min. predsednika dr. Hodže, prosvetnega ministra dr. Frankeja in predsednika PEN-kluba Jules Romainsa, ki so svoje govore govorili tudi v fonogram, ter pri govoru zadnjega omenja, da nikjer nisi mogel zaslediti celotnega prevoda njegove »važne opazke o katolištvu, sam pa da ga nisi točno razumel in ne zapomnil. Res, da češki listi niso prinašali celotnih govorov, toda postrežem ti lahko s prepisom celotnega govora, da si izpišeš doslovno tisti stavek, ki zanima vaše bralce najbolj. Ko je odločno poudaril zgodovinsko dejstvo, da je bila kultura vselej mednarodna in da je njen nasprotnik tisti, ki ruši mednarodne vezi, je rekel dobesedno:

Ali je res treba biti katoličan in veren, da razumemo, da bi bila nenadna zrušitev kat. cerkve v sedanjem trenutku velika nesreča, ker bi z enim samim udarcem uničila raznovrstne moralne in čustvene zveze, ki še obstajajo med narodi kljub njihovim vladam, in ker bi tisti dan, ko bi v Rimu ne bilo več razoroženega Pastirja, da bi govoril svoji vesoljni čredi, odnesel zmago režim, ki svojo čredo varje za bodičastimi ograjami, okrog katerih hodijo psi-čuvaji.

Dalje si dobro reproduciral smisel njegovih besed, v katerih je poudarjal potrebo po vsem tistem, kar je nad rasami in partikularizmom v svetu, vse, kar je internacionalnega in veže narode med seboj. In taka organizacija je tudi PEN-klub, ki prav zato še zlasti v tem času postaja pomembna ustanova. Ze samo medsebojno spoznavanje književnikov vodi k intenzivnejšemu prevajanju medsebojnih del, kar ima za posledico spoznavanje narodov in umetnosti. Zato tudi ta kongres ni imel na sporedu zaključnih predavanj, temveč samo diskusije na določena vprašanja, na podlagi katerih bo šele tajništvo sestavilo poročila in rezultate ter jih priobčilo v »okrožnicah«, v ostalem pa je bil razen poslovnega predvsem družabnega značaja. Da povem najprej, o čem se je vodila diskusija: zanimiva je bila debata, katere konca pa nisem dočakal, ker sem bil zaposlen drugod, na vprašanje visoke književnosti in poljudne, vprašanje, ki je znano pri nas v krilatici »bel in črn kruh«. Ko bo poročilo s potekom debate in z rezultati izšlo, bo treba o tem tudi pri nas referirati.

Nadalje se je govorilo o otroški literaturi ter o književnosti in modernih sredstvih za njeno propagando, kot so kino, radio, televizija itd. Zanimivo je bilo poslednje zaključno zborovanje, na katerem se je določil dan naslednjega kongresa, ki bo l. 1939 v Stockholmu, deloma pa tudi v Newyorku za časa svetovne razstave. Zanimiva in deloma živahna je bila debata o predloženih načelnih resolucijah, v katerih prvi poziva Pen-klub vse bojujoče se države v Evropi in Aziji, naj spoštujejo kulturno dediščino in naj ne uničujejo kulturnih spomenikov (cerkva, templov, knjižnic, vseučilišč, gledališč itd.). Navajali so se v podkrepitve resolucije konkretni primeri iz Španije in Kitajske ter usoda bivšega predsednika avstrijskega PEN-kluba Auerheima, ki je prav tedaj umiral v koncentracijskem taborišču. Z drugo načelno resolucijo pa je PEN-klub obsodil vsako izvajanje narodnega ali rasnega načela v svrhu nasilja nad drugorodci, kar se kaže posebno v pretiranih oblikah rasizma in antisemitizma. Poljska delegacija je stavila predlog, da naj se na kongresih onemogoči vse, kar bi se tikalo političnih zadev. Kongres je to pobudo, ki ustreza osnovnim principom PEN-kluba, vzel na znanje in bo o nji razpravljal v izvršilnem komiteju.

Prav za vlogo slovenske delegacije pa je važno to, da smo Slovenci stavili na kongresu posebne predloge, ki so bili sprejeti in se bodo čimprej skušali realizirati. Stavl sem namreč predlog, da se ustanovi — ker je propadla ideja o skupni PEN-klubski reviji, ki je pred leti bila zamišljena — vsaj skupni vsakoletni PEN-almanah, ki naj bi bil letno poročilo o stanju in delovanju PEN-ov, torej v večini organizacijskega značaja z imeni in naslovi funkcionarjev, članov posameznih odborov,

skupnih podvzetij itd. Toda — in to je važno! — vsako leto naj bo dodan almanahu tudi pregled književnosti po enega PEN-klubovih narodov ali pa esej o kakšni sodobni literarni struji, ki se pretaka skozi književnosti vsega sveta (n. pr. impresionizem, ekspresionizem itd.). Na ta način bi prišle v glavno svetovno mednarodno književno evidenco tudi književnosti malih narodov, med njimi seveda tudi Slovenci, ki imamo svoj lastni PEN-klub. Nadalje sem predlagal, naj vsak klub sestavi posebno vrsto najvrednejših del iz svoje literature in naj jih vloži v centralno knjižnico PEN-klubov v novem Domu PEN-klubov, ki

Boris Kalin: Mati z detetom.

nam ga je poklonila Francija v Parizu in kjer se shajajo pisatelji vsega sveta. Tretji predlog pa ima narodno politični pomen in vsebuje željo, da naj generalni tajnik zbere vse gradivo o tem, kako so bili likvidirani obmejni spori med posameznimi literaturami s pomočjo PEN-klubov (n. pr. med Čehoslovaki in Madžari, med Valonci in Flamci, Katalonci in Španci) ter naj to gradivo tvori predmet za razpravljanje na enem poznejših kongresov. O teh predlogih je razpravljala posebna sekcija pod mojim vodstvom in jih v gornjem obsegu sprejela ter dala tudi več pobud za njih uresnitve.

To bi bili rezultati razprav na tem kongresu, ki pa ne predstavljajo glavnega dela in pomena. Ta leži, kakor sem že rekel, v poznavanju pisateljev med seboj ter v poznavanju tujih kultur in dežel, kar vse mora vplivati plodno na pisateljevo tvornost samo, pa tudi na medsebojno poznavanje, ki je eno najvažnejših smotrov te miroljubne in internacionalne kulturne organizacije. Zato se je tudi na tem kongresu gojila družabnost. Tako je priredil vrtni sprejem (Garden party) predsednik republike dr. Beneš, sam član PEN-kluba, tako ministrski predsednik dr. Hodža in minister zunanjih zadev dr. Krofta, prav tako člana PEN-kluba, kajti vsi trije so poleg državniškega poklica tudi odlični državno-politični in zgodovinski pisatelji. Ogledali smo si baročno razstavo in prisostvovali igranju Shakespeareove drame »Romeo in Julija« na vrtu v Valdštejnovi palači, kar si v »Slovenec« že omenil in si se je sam udeležil. Potem smo naredili še skupne izlete v treh skupinah: nekateri so šli v Melnik, najvinnorodnejši del Češke, drugi v Kutno goro, ki slovi po svoji arhitekturi, tretji pa v Milovice, kjer so prav za nas priredili manever motorizirane vojske. PEN-klub je sicer miroljubna organizacija, pa je danes že tako, da ne sme zapirati oči pred resničnostjo reka »si vis pacem, para bellum«, če hočeš mir, se oboroži! Po izletih na Češkem je šla večina PEN-klubovcev na Slovaško, kjer smo bili prijazno sprejeti v Bratislavi od tamkajšnjega PEN-a. Ogledali smo si spomenik generalu Stefaniku na Bradlu, se udeležili v vasi Kunovo odkritja spomenika nekemu vojaku, ki je bil ustrelen v Kragujevcu, se ogledali v Trenčianskih Toplicah ter preživeli najlepše trenutke oddiha v čudovitih Visokih Tatrah, v Tatranski Lomnici, kjer smo imeli priliko občudovati njihov smisel za turizmo in udobnost turistov, se peljali z žično železnico na sam vrh Lomnice ter uživali na lepi cesti Osvobođenja, ki veže vse jezerske lepote tega planinskega kraja, ki najbolj spominja na naše Alpe.

In od tod so se večinoma vrnili domov, dočim sem se jaz udeležil še kongresa umetnostnih zgodovinarjev v Pragi, kjer smo tudi razpravljali o važnih zadevah mednarodne znanstvene organizacije, o čemer se pomeniva, kot želiš, drugič.

V. Jakopičevem paviljonu razstava Vidmarjev!

Bara Remec: Hiša v snegu. — Franc Košir: Na Savi. — Franc Pavlovec: Vas v cvetju.

D R U Ž I N A

Sledovi v pesku časa

Jesenske misli ob jesenskem delu na polju.

Vprašanja

Šeremo življenjepis kakega velikega človeka. Živel je sam, zapuščen, bolan, v bedi, brez ljubezni. Tedaj se nehoti odpre na tisoče rok, ki so pripravljene pomagati, skrbeti; razkrije se na tisoče nežnih in ljubečih, po ljubezni koprnečih src, ki hočejo ljubiti, božati, objemati... A če bi tisti spet oživel?

Znamo pretakati solze spričo padlih junakov, ki si zgodovina ne zapiše njih imen; znamo celó objokovati junake iz pravljic in romanov, ki niso nikoli živeli, toda bridkost, bolečina in beda, ki jih vsak dan vidimo, ne spreminijo niti naše mrzkosti niti brezbriznosti.

Ali ni, da bi se morali v solzah raztopiti ob pogledu na sleherno podobo Križanega? Ali ne visi tu na križu Nedolžni, Sveti, vtelešena Ljubezen?

Toda mi gremo brezbrizno, malomarno in dandanes tudi že brez pozdrava mimo, ne da bi občutili eno samo misel sočutja in ne da bi se ga v hvaležnosti spomnili. In taki ljudje naj bi imeli kaj razumevanja za bedo in trpljenje svojih bližnjih?

Mir

Življenje je boj, zatrjujejo tisti, ki imajo življenjske skušnje; da so sanje, pravi pesnik. Starost pa je zlasti v bengaličnem ognju romana

nov postala vtelešen in popolen mir. Ker vse razume, ji je tudi vse jasno. Starost, pravijo, da vé za vse vzroke in posledice in je ne more ničesar presenetiti ali v slabo voljo spraviti. Sivi lasje izzovejo le pomilovalen nasmeh in si volasi starček postane spet otrok.

Nikar ne verjemite takim razlagam, ne verjemite temu priljubljenemu klišeju! Eno le je, kar je izredni dar starosti: da ne obsoja in ne izkorišča. Vendar ima tudi starost svoje boje, načrte, svoje hrepenenja in svoje želje; tudi starost se mora hudo boriti za svoj notranji mir. Že razna nespornost, nemara brezbrizna. Nekaj časa govorita drug z drugim in se nato ločita. Oče, komaj da je storil nekaj korakov, se ustavi, se obrne za sinom in v očeh se mu še zmeraj blesti ganljiva vdanost in ljubezen. To se nekajkrat ponovi.

A sin odhaja lahkimi nogami, brezskrbnih korakov proti vzhajajočemu soncu in se niti enkrat ne ozre za očetom.

Tedaj, ko sem nehoti priča temu prizoru dveh neznancev, mi pride na mar, da sta oba verna podoba dveh rodov. Tako spremljamo mi, starejši, v vdani ljubezni sleherni korak mladine, a ta mladina nima nobenega zanimanja za nas. (Češko: J. B. Foerster)

Stari in mladi rod

Drug poleg drugega stojita v jutranjem somraku in se poslavljata. Podobna sta si, brez dvoma sta oče in sin. Oče je videti ganjen, iz oči mu seva ljubezen in očetovska skrb. Sin pa je nekam raztresen, nemara brezbrizna. Nekaj časa govorita drug z drugim in se nato ločita. Oče, komaj da je storil nekaj korakov, se ustavi, se obrne za sinom in v očeh se mu še zmeraj blesti ganljiva vdanost in ljubezen. To se nekajkrat ponovi.

A sin odhaja lahkimi nogami, brezskrbnih korakov proti vzhajajočemu soncu in se niti enkrat ne ozre za očetom.

Tedaj, ko sem nehoti priča temu prizoru dveh neznancev, mi pride na mar, da sta oba verna podoba dveh rodov. Tako spremljamo mi, starejši, v vdani ljubezni sleherni korak mladine, a ta mladina nima nobenega zanimanja za nas. (Češko: J. B. Foerster)

POZDRAV

Nebes

ves jasen in čist je kot tvoje oko: nihče ne izmeri modrine, ne tvojega srca globine.

Virček

je jasnega nebesa verni odsvit: ime že nešteto krat tvoje se skrilo je v pesmice moje.

Nagelj

je tvoje mladosti najzlahtnejši cvet; ljubezen, ki v srcu je skrita — mar res se le zame razcvita?

Limbar

ponos in lepota je mojih gredic: neskalska sreča ti moja otroška — o vredna si boja!

Tiho

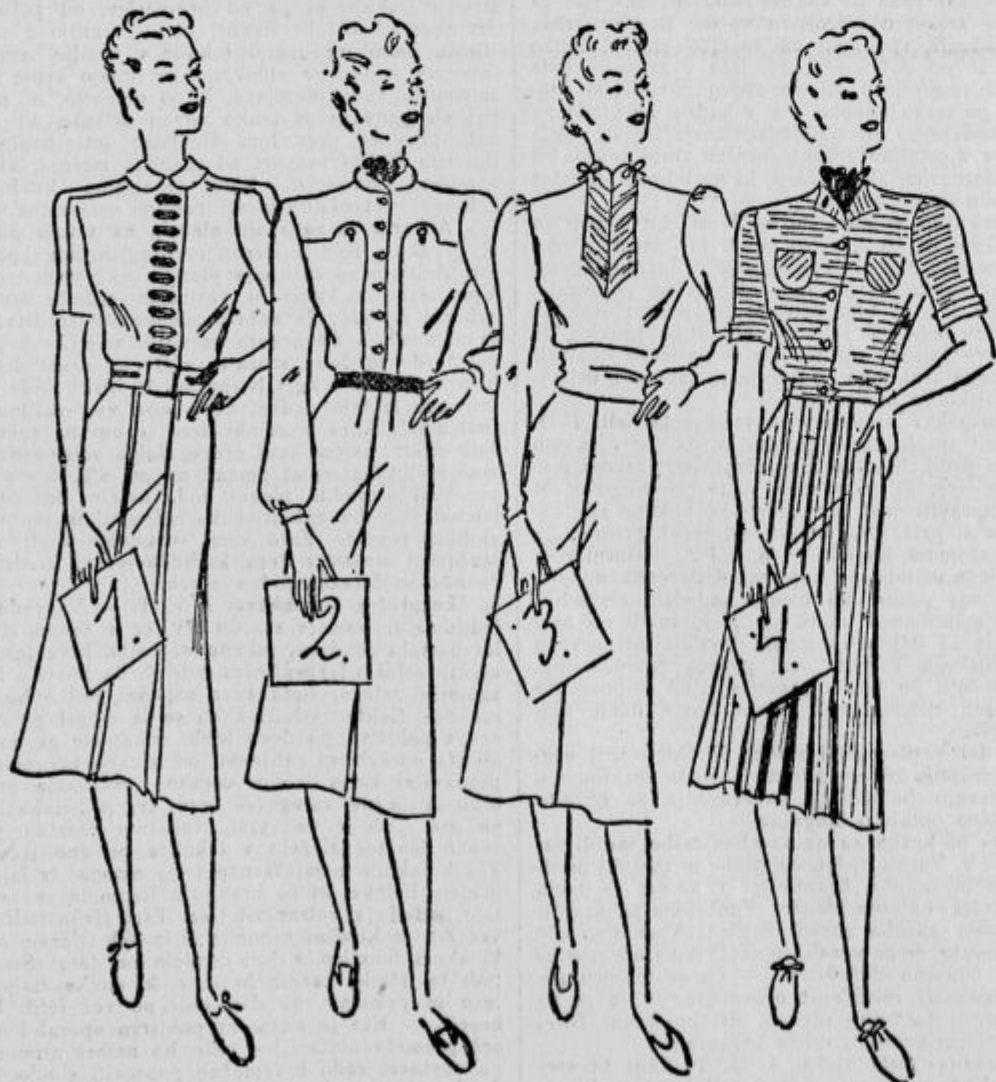
kot da ju utripa je lastnega strah: src dvoja nemirno trepeče — mar v slutnji bridkosti? mar sreče?

Vetrič

prinaša iz dalje mi topel pozdrav — in tisočkrat lepše pozdrave od mene sporoča v daljave...

(Marija Brenčič)

Pod plaščem...

Jesenski dnevi so tu. Kaj naj oblečeš za pod plašč? Ali je plašč iz vzorčastega blaga? Potem obleci enobarvno obleko; če je pa plašč enobarven, obleci obleko, ki se ujema v barvi s plaščem.

Obleki št. 1 in 2 sta športni iz lahkega volnenega blaga. Prva obleka ima podložen prešit vložek, volnene niti pa, ki so potegnjene med obema blagovoma, povzdigujejo vložek.

Druga obleka ima ličen okras na bluzi. Če je blago rižasto, naj bodo v sredini riže po dolgem, povsod drugje pa počez — če je postava vitka; če pa ni, pa naj bodo riže obratno — v sredi počez, za drugje po dolgem.

Tretja obleka je preprosta in je iz jerseya ali krepa. Četrto moreš na več načinov narediti, ali iz gladkega ali rižastega blaga, ali pa iz krepe ali laméja.

Kakršna postava, taka obleka

Ali poznaš svojo postavo? To je neobhodno potrebno, če hočeš biti pravilno in okusno oblečena. Pogledj sebe tako, kakor ti gledaš druge.

Ali si velika in močna? Potem ne imej oblek z močnimi rameni in kričavih barv, dvobarvnih oblek, visokih in majhnih pokrival, visokih pasov in pretiranih okrasov. Pač pa imej tesne, dolge jopice, težko, mehko blago in okraske v istem slogu.

Ali si majhna in močna? Tedaj ne imej polerine, ne tričetrtinskih plaščev, ne debelega blaga, ne širokih prog, rožastih vzorcev, vodoravnih garnitur in gub. Imej pa črtasto blago, prilagajoče se obleke iz debelega krepa in bodi brez pasu.

Ali si velika in suha? Ne imej enobarvne, temne obleke, ne ozkih rokavov ali obleke brez pasu. Imej pa volane, gube, okraske, pentlje, ohlapen plašč, mahedravo jopico. Dobro pristoji rožasta tunika vrh enobarvne krila. Tako postava je postava »manekin«, to so nameščenke po veletrgovinah, ki na njih primerjajo obleke za druge.

Ali si na nizkih nogah? Če si, potem nikar ne imej dolgega života na oblekah. Varuj se visokih ramen, ranglanskih rokavov, tunik, progastih kril in škotskih vzorcev! Pas si moraš postaviti višje, kot je normalno. Imej dolgo krilo, kolikor le moreš. Če nisi zadovoljna s svojo postavo, se potolaži s tem, da so Francozinje (v nasprotju z Američanko), ki vendar vodijo modo po svetu, skoraj vse na nizkih nogah, pa se vendar temu primerno jako okusno oblačijo.

Kako uporabiš raztrgane prte

Če imaš zašite in marogaste prte, ki niso več dobri za na mizo, izrežeš iz svilnatga platna ali iz črtastega blaga cvetje ali liste po kakem vzoru ali po svoji zamisli. To cvetje in liste pošljemo po prtu tako, da izginejo poškodovani deli prta. Zile listov in pecljev prišijemo s stebelnim vbodom. Tako je namizni prt ves predrugačen in nov.

Ogrski minister za gospodinjstvo

Ogrska ima zdaj državno tajnico, ki ima v oskrbi gospodinjstvo pomočnice, živeče v inozemstvu. Zamisel izhaja od zunanjega ministra Kanye. Za državno tajnico je bila imenovana dr. Magda Zach. Njena naloga je, da zlasti skrbi za družabne zveze med gospodinjstvi pomočnicami, in sicer tako, da ustanavlja razne klube in društva in da skrbi za to, da so dekleta v stalni zvezi z domovino.

»Ali pri vas nikoli ne požete?«

»Zakaj neki! Mi imamo radio!«

Kaj vemo o modernih moških oblekah

Vprašanje: Kaj je moderno za moške? — prav tako zanima moške kakor tvorničarje za sukno, veletrgovce s suknem in pa krojače. Sleherno leto iznova oživi to vprašanje, čim se spremeni letni čas. Kako bodo torej gosposode oblečeni to zimo? Barve zimske sezije bodo letos modre in rjave. Več bo rjave ko sive barve. S primesjo sive barve bo dobila rjava barva milejši ton. Lestvica barv se bo stopnjevala od rjavosive do sočnato modre barve. Videti bo pa tudi rdečerjavo barvo, ki se bo stopnjevala do vinskirodeče.

Manj odtenkov bo vsebovala modra barva. Tudi blagovi z vzorci so krenili na nova pota. To pot so najbolj na površju karóji. Zdi se, da bomo dobili prav izrazito nošo karójev, ko smo imeli doslej samo vzorce s programi in črtami. To pot bo karó jako velike oblike. Za slovesne prilike bo imel črni pražnji žaké dve vrsti gumbov, hlače zraven pa bodo jako svetle, sive barve.

Zenske nogavice nove vrste

Iz Londona poročajo: Zdal so podelili nekemu angleškemu iznajditelju jako sodoben patent. Gre za ženske nogavice, ki so tako tenke, kot zahteva moda, a tako goste, da ne more nobena žuželka, ne komar ne muha itd. prodrati skozi tkivo in pičiti v nogo.

Kuhinjska navodila na poštinih žigih

Nedavno je bil v San Franciscu teden kuharske umetnosti. Za te dni si je pošta izmislila zanimivo novost. Razen kratkega povabila na kuharsko razstavo, so vsebovali poštni žigi skozi sedem dni različne kuharske recepte v zgoščenih oblikah, ki so priporočali uporabo krušnih ostankov, rib, koruze, riža, sočivja, svinjine in sadja. Teh sedem novih navodil ni koristilo samo gospodinjstvom, ampak je bila zanimivost tudi za zbiralce znamk.

Angleška jabolčna jed

V skledi mešaš ¼ kg presnega masla, da se peni, dodaš 4 rumenjake, 12 dkg sladkorja, ¼ kg moke in zavojček vanilijevega sladkorja. Šlednjič primešaš še sneg 4 beljakov. S tem testom napolniš posodo, ki je namazana s presnim maslom in testo na gosto obložiš z olupljenimi, na osem krheljev narezanimi jabolki. Ta jed se mora peči približno pol ure. Med peko testo narašča in pokrije jabolka.

Dušeno zelje

(Jesenska prikuha)

Eni veliki ali dvema majhnima zeljnatima glavama (rdeče zelje je za to jed najboljši!) otrebiš najbolj zunanje liste in ju nato narihaš. Zelje pristaviš z vročo vodo in pustiš, da zavre. Nato ga precediš skozi sito in ga strešeš spet nazaj v lonec. Zraven dodaš ¼ kg olupljenih in sesekanih jabolk, dalje 2 do 3 žlice masti, 3 do 4 žlice soli in veliko jesiha in sladkorja. Tako, brez vode, naj se zelje v loncu duši. Čim delj se duši, tem bolj je okusno. Najboljša pa je ta jed, ko jo drug dan pogreješ.

Svilenih oblek

ne smeš krtačiti, pač jih pa močno iztrepaš in jih obrišeš s svileno krpicco. Če je treba svileno obleko bolj obdelovati, pa zavij krtačo v svileno krpo in drgni obleko z njo.

Zarjavele klučče

osnažiš, če jih položiš v terpentini ali parafin.

Pletena košara za na izlete

Na sliki vidiš ploščato pleteno košaro, ki ne zavzame skoraj nič prostora, pa je zaenot tudi lahka kot pero. Sleherni kvadratni centimeter prostora v njej je preračunan in izrabiljen. Zatorej moreš izlaska zložiti vanjo brašno za vso družino, pa še kavo zraven.

Strahoten zločin

Angleški častnik Reginald J. Dingle, odličan poznavalec španskih razmer, je nedavno priobčil v listu »El Diario«, ki izhaja v Montevideu, razgovor z bivšim dekanom medicinske fakultete v Madridu, profesorjem dr. Marañonom, soustanoviteljem španske republike, ki je moral v začetku vojne bežati pred rdečimi. Prof. dr. Marañon je povedal med drugim tudi tole:

Svoj živ dan ne bom pozabil na najhujši zločin, kar so jih zagrešili rdeči v Madridu. Na nekem trgu so vsak dan delili jedila revnim ženskam in otrokom. Vsak dan je prihajalo tjakaj na stotine lačnih žensk in otrok. Nekega dne so sklicali vse univerzitetne profesorje z medicinske univerze k prosvetnemu ministru Hornandezu. Slučajno sem se jaz zakasnil, tako da je moral minister svoja izvajanja povedati še enkrat. Pokazal nam je nekaj fotografij mrtvih trupel pohabljenih žensk in otrok in je dodal: »Tu vidite učinek zračnih napadov upornikov. Več bomb je padlo na ta kraj, vprav takrat, ko so prišle ženske z otroki po kosilo. Poglejte, kako so jih razmrcarili. Poklical

sem vas semkaj, da podpišete to obtožnico. S tem boste izrazili svoj stud sprčo tega zverinstva, in ves svet naj zve za ta dokument.«

Ta cinizem mi je kar sapo zaprl, ker sem vedel, kako so bile te fotografije narejene. Obrambni odbor mesta Madrida je namreč zaradi dokazilnega materiala postavil nekaj »junakov« na sosednji balkon in ti so morali nenadoma vreči ročne granate na vrste čakajočih žensk in otrok. Slike tako fotografiranih trupel so potem z besedilom in s podpisi vseh profesorjev razposlali po vsem svetu.

Čez dva dni po ministrov konferenci sem še enkrat dobil dokaz krivde oblasti na tem strahotnem zločinu. Zbežal sem bil v neko inozemsko poslaništvu in sem ondi dobil enega od tedanjih »junakov«. Skušali so ga bili po tem zločinu ujeti in ga ustreliti, da bi ne živel več kot priča te grozovitosti. Ta mi je povedal vse podrobnosti zločina.

To so besede španskega, svetovno znanega učenjaka, ki ni niti malo somišljenik generala Franca.

Kako je nastalo mesto Nairobi ob ekvatorju

Na razne načine so nastala mesta in o tem govori zgodovina vseh narodov. Ustanovitve je včasih romantična, včasih pa tudi kar slučajna. Tako govore, da se je hčerka nekega kneževskega rodu spotaknila ob korenino nekega drevesa in to so tedaj tako razlagali, da je ta korenina praga zgradbe, ki bo tako velika, da bo njena slava segala celo do zvezd na nebu. Ta je nato postavila na tem mestu šotor in mu dala ime Praga. Tako je nastalo mesto Praga. Večinoma pa so mesta nastala na onih krajih, kjer je taborila velika vojska. Tako sta nastala iz takega vojaškega taborišča Pariz in Dunaj.

Nairobi, mesto, ki leži v sredini ekvatorske puščave Afrike, je nastalo zaradi prepočasne

6000 Indijcev, ki mnogo lažje prenašajo tropsko podnebje kakor Evropeci. Mesto ima poleg tega še 60.000 prebivalcev, ki so domačini. Vsa trgovina prehaja polagoma v indijske roke. Indijci imajo tudi tu najlepše avtomobile in žive prav svojevrstno življenje, daleč stran od velikega mestnega nemira in vseh njegovih novejših razmer. Življenje samo je v mestu zelo hrupno, saj prihajajo semkaj bogati angleški farmarji in turisti iz vseh delov sveta. Po velikih promenadnih ulicah se sprehajajo ti bogataši v tropskih oblekah in tropskih klobukih, poleg njih pa tekajo črnci v skromnih srajcah, med njimi zopet domačini, ki so skromno oblečeni, vendar pa nosijo nakit, ki je zelo drag. V mestu samem opazimo nešteto podružnic raznih pariških trgovskih družb, tu je moderna tržnica, kinematografi, bari, tam zopet brezštevila indijskih malih trgovin.

Po asfaltirani cesti pridemo do prirodnega parka in v široko puščavo. Petina vsega ozemlja te kolonije je zaščiten po zakonu, in tu ne sme nihče ubijati niti zverjati ali sekati gozd. Neštetokrat se dogodi, da se približajo plašne zebre potnikom, ki izstopajo iz letal, in mole svoje vratove, da dobe kako slaščico. Popoldne mesto spi. Ustavljen je vsak promet zaradi prevleke tropske vročine. Zvečer pa se zrak nenadoma shladi in tedaj odpirajo trgovine, poleg tega se odpro tudi razni zabavni lokali, mesto oživi. Iz divjih bližnjih pragozdov prinaša veter svojevrstne vonjave, iz premogih plesišč pa se razlega v tropsko noč evropska in ameriška glasba.

Grof Cavadonga, bivši španski prestolonaslednik, ki se je v Miamiu na Floridi z avtom smrtno ponesrečil.

dovoza blaga. Leta 1880 je angleško društvo gradilo železnico v pokrajini Kenya. Delavci in inženirji so polagali tračnice, pa so nenadoma morali prenehati z delom, ker je zmanjkalo tračnic, dovoz pa zaradi slabih prometnih poti ni bil pravočasen. Na mestu te nedokončane proge so si postavili zasilne barake in čakali, da pride prepotrebni gradbeni material. Ko je le prišlo gradivo, so te barake ostale, v katere so se vselili domačini, razni spekulantje in trgovci. V kratkem času so postavili tudi kantine, oskrbeli prenočišča, nastalo je tu središče gradbenega materiala in drugega blaga. Zdaj, čez 50 let, ni sledu po nekdanjih barakah prvih kolonistov. Na njihovih mestih so zrasle stavbe raznih trgovskih družb v značilnem kolonialnem slogu, banke, bolnišnice, cerkve, klinika, muzej itd., poleg tega pa še mnogo pivovarn. Povsod je polno raznih reklamnih plakatov, ki vabijo kupce, da kupijo blago, izdelano v Evropi. Nairobi je zvezano z ostalimi mesti po modernih avtomobilskih cestah, ima pa tudi veliko letališče in radiopostajo. Nairobi je na sredi poti od Kaira in je sedaj prestolnica angleške kolonije Kenya. V mestu samem je že 11.000 avtomobilov, tako da prideta dva avtomobila na enega belokožca, katerih je tukaj do 6000. Poleg tega je tu še

Angleški zrakoplovni minister sir Kingsley Wood je obiskal mestce Kidbrooke, kjer je središče I. oddelka velike zračne zapore z baloni, ki naj varuje London sprčo letalskih napadov. (Na sliki je na levi minister, na desni pa letalski častnik.)

Poslednje avstrijske znamke

Kakor poročajo iz Londona, so ondotni filatelistični krogi jako razburjeni in prav zagrizeno se borijo za posest nekaterih avstrijskih znamk, ki niso bile nikdar izšle. Pravijo, da je imel poslednji avstrijski kancelar Schuschnigg namen, da bi izšle po nameravanem ljudskem glasovanju posebne znamke. Pripravljene so bile različne vrednosti, ki bi vse vsebovale križ, znak domovinske fronte in pa razne napise, kakor: »Služimo miru«, »Služi svoji domovini ali pojdi iz nje« in slične. Ko so Nemci zavzeli Avstrijo, so dali koj uničiti tozadevne plošče in priprave. Le majhen del od-tisov je prišel v inozemstvo, ki bo starim, srečnim zbiralcem znamk v dokaz, da ima znamka »Avstrija« še vedno svojo vrednost.

Dvoboj z ribo

Ribolov je pri nas miren in varen lov, in lovec s puško se zazdi, čeprav gre le za jace lovit, dosti hrabrejši sprži svojega tovariša s trnkom. Da pa more priti do nevarnih bojev tudi s povodnimi zverinami, je moral nedavno doživeti princ Valdemar, mlajši brat danskega kralja. Na trnek je dobil ribo, ki se je tako otepal okoli, da se je princ, ki ni bil pripravljen na napad, prevrnil v vodo. V vodi je riba napadla prince, mu razcefrala hlače in mu ranila nogo. Princ, ki je izvrsten plavalec, se je spustil v boj in slednjič se mu je posrečilo povzpeti se v čoln in vzeti plen s seboj. Več ko pol ure je trajal boj v vodi in niti za hip ni princ izpustil vrvice iz roke. Pa je bil nagrajen za svojo prisebnost in junaštvo: rba, ki jo je obvladal, je tehtala kar 52 kg!

Nevesta se je peljala 300 km daleč na poroko

Eileen Wallace, mlado dekle iz Peterheada na Škotskem, je napravila to orjaško pot iz svojega domačega kraja tja na polarni sever Kanade, da se je poročila v Artik-Bayu z ondotnim manažerjem družbe Hudson-Bay. Poroka je bila na krovu arktične ladje »Nascopie«, ki je pripeljala nevesto v Baffin Islandijo.

Lord Runciman in vojvodinja Windsorska

W. A. Merris, angleški častnik, poroča v nekem listu o tistih razburljivih dneh, ko se je kralj Edvard odpovedal prestolu. Angleški časopisi niso smeli do tik pred izbruhom razdora med kraljem in vlado niti besedice črtniti o mrs. Simpsonovi, dasi so bili ameriški časopisi polni teh senzacij. Tedaj je poslanec Attlee interpeliral trgovinskega ministra lorda Runcimana, ali londonski časopisi ne bodo smeli že skoraj sporočiti angleškemu občinstvu to zadevo. Oddolčni minister pa ga je po svoji navadi kratko in jedrnatno zavrnil: »Ne, dragi moj gospod! Prosim, da počakate dotlej, dokler ne bom dal dovoljenja za to. Jaz sem sicer trgovski minister, vendar ne pustim trgovati s seboj!«

Hitler govori na kulturnem zborovanju, kjer so razglasili imena nagradencev z nemško narodno nagrado. (Kakor vemo, ne sme zdaj noben Nemec sprejeti Nobelove nagrade.)

Varuh pošasti

Sir Murdoch Mac Donald, član angleškega parlamenta, si je med svojimi tovariši pridobil sloves »varuha pošasti iz Loch Nessa«. Doslej se nihče ne ve, ali pošasti živi ali ne, a Mac Donald je prepričan o tem, da živi v jezeru, in se zavzema za žival, ki je mogoče kak plazilec, tako vneto, kot bi bil to kak njegov valilec. Se nedavno je objavil razglas zoper »strast uničevanja« v Loch Nessu in je prav resno pozval policijo, da naj pokrijejo jezo, ki se preko njega izliva voda iz Loch Nessu v reko Ness, s posebno mrežo, in da

naj policijsko prepovedo lov na pošast. S članom parlamenta pa morajo biti tudi uradne oblasti prijazne. Policija ni mogla kar zavrniti predloga, marveč je gospoda Mac Donalda obvestila, da bi prav rada ugodila njegovi prošnji, le da bi se moralo prej dognati, ali spada pošast iz Loch Nessu pod oblast urada za spomenike ali pod urad za varstvo živali. O tem vprašanju se bodo pa brzkone akti tako dolgo trkljali sem in tja, dokler se spoštovani poslanec ne bo odrekel svojemu mandatu ali pa zanimanju za Loch Ness.

Muhasta obmejna reka

Reka Čang-ku-feng, ki je nedavno videla krvave praske med Rusijo in Japonsko, je bila že pred 28 leti stalno sporno jabolko med obema državama. Ze takrat so se večno pričkali in večkrat so tudi streljali drug na drugega. Mejo je bilo zato težko določiti, ker reka v hribovskem svetu večkrat menja svoj tek in tako poveča zdaj rusko zdaj japonsko ozemlje, oz. ga zmanjša. Reka si ne da dopovedati od nobenih diplomatov, ampak sluša samo vremenske in geološke pogoje. Zatorej je bilo nemara prav, da bi kdaj uredili strugo reke, da ne bi njeni valovi pljusknili celo v Evropo, kakor je bilo to še nedavno čutili...

Francija skrbi za križeva pota

Župan francoske občine Coreze je nedavno, sklicujoč se na prometne ovire, odredil, naj se odstrani Križev pot, ki ga je vsako leto mnogo romarjev obiskalo v procesijah. Župnik pa se je po naročilu katoliških faranov pritožil in državni svet je ukinil županovo odredbo. Tež državnega odloka se je katoliško prebivalstvo tem bolj razveselilo, ker je videlo v tem tudi namen države, da je pripravljena skrbeti za Križeva pota, znamenja in kapelice, ki jih je v Franciji vse polno po deželi.

Bolgarski kralj Boris in kraljica Ivana sta za seboj prispela v London.

V dobi tehnike

Ena od najmanj znanih pokrajin na svetu je še zmeraj notranji del Nove Gvineje.

Najgostejši pragozdovi, vsa razrita in skalnata tla in nedostopni domačini so hude ovire za vsakršno raziskovalno odpravo. Vprav zdaj je na otoku neka ekspedicija avstralske države, da preišče tisti notranji del otoka, čigar polovica je holandska, polovica pa britanska in avstralska. Ekspedicija je opremljena z najmodernejšimi pripomočki, predvsem pa ima s seboj aparat za radio-sporočila, ki venomer daje vesti v Rabaul, ki je glavno mesto otoka. Na ta način je nekega dne ekspedicija sporočila, da so ji pošla živila in naj jih pošljejo z letalom. Zaeno je označila število kompasa, po katerem naj bi tisto letalo letelo nad nepredirnim pragozdom, da bo našlo ekspedicijo. Najprej so iz Rabaula poslali majhno letalo, ki ga je spremljal kot opazovalec sam brigadni general avstralske vlade. Ko sta s pilotom srečno našla ekspedicijo in sta vrgla na tla nekaj vreč živil, je drugi dan večmoterino letalo ponovilo isti poskus in je s padali vrglo več ton živil, bencina in zdravil za ekspedicijo na zemljo. Ekspedicijo tvorijo trije beli in dvajset domačinov policistov in sto nosačev.

Ta pomoč z najmodernejšimi sredstvi nam pokaže velikansko spremembo raziskovalnih pogojev 20. stoletja sprčo prejšnjih časov. Prej so bile ekspedicije po več tednov in mesecih, celo let odrezane od sveta; zdaj pa so z radio-sporočili in letali zmernaj v zvezi z velikimi mesti in morejo vedno dobiti izdatno pomoč. Tako bodo kmalu izginile poslednje bele lise (neraziskane pokrajine) z zemljevidov. Tehnika je postala človeku evropske kulture velik in izdaten pripomoček, da more zavzeti tudi zadnji kot zemlje in premagati najhujše prirodne ovire.

Preroški slikar

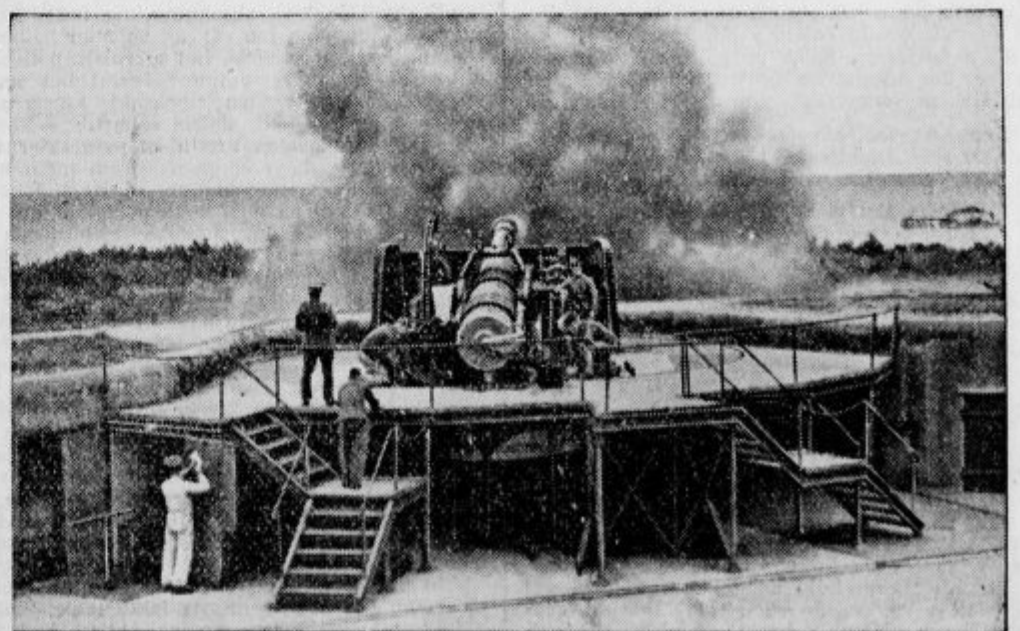
Predsednik odbora za neumeševanje je Earl of Plymouth. Ze večkrat prej in tudi v teh dneh se je ukvarjal s Španijo. Ze od mladih dni se je zanimal za to deželo in je natančen poznavalec španskega slkarstva, zlasti pa je ves zaljubljen v velikega slikarja kraljev, v Diega Velasqueza. Na slavnostni pojedini, ki jo je lady Aexondale priredila predsedniku na čast, so Earla vprašali, ali je kaj vesel, ko sme domovini svojega ljubljence Velasqueza toliko dobroga storiti. »Nikar ne mislite,« je odvrnil diplomat s trpkim nasmehom, »da je današnja Španija Velasquezova Španija. Ta Španija je Španija slikarja Goye.« S temi besedmi je Earl mislil na Goyeve risbe. »Vojne grozote«, ki so slavne zaradi najstrašnejših, povsem resničnostno podanih grozotnih okrutnosti.

„Vsa poročila so zlagana!“

Zaradi nedavnih fantastičnih vesti o dunajskem kardinalu-nadškofu dr. Teodorju Innitzerju, je neki nevtralni tiskovni urad poslal kardinalu Innitzerju tole brzojavko:

»V inozemstvu krožijo vesti, da ste, eminence, poslali papežu pismo, kjer ste zaprosili za odstop s svojega mesta. Druga poročila pa govorijo o gibanju: Proč od Rima, ki ga baje vodite Vi, eminence. Mimo tega ste baje izdali razglas na vse avstrijske katoličane in so ta razglas sestavili narodni socialisti.«

Na to je dunajski kardinal brzojavil: »Vsa poročila so zlagana. Prav odločno protestiram. Innitzer.«

Angleški obrežni topovi na otoku Wight streljajo za stavo za kraljevo darilo.

Konči Ahašič:

Bumček in Bunkica

II. Bunkica gre iskat Bumčka.

Bunkica ni dolgo spala v svoji robidasti zibki. Manjkalo ji je Bumčkovo zibanje in prepevanje. Potem pa ji je še čmrli priletel na smrček, ki je tako vabljivo dišal po sladkem medu in zagodel:

»Kaj bi Bunkica ves dan spala,
zum, zum, zum!
Mari bi se z menoj sprehajala!
zum, zum, zum!
Saj bo sonček kmalu zašel,
svet se v nočko bo črno odel.
Potlej bo Bunkica zopet spala,
zum, zum, zum!
ker se bo temnega gozda bala
zum, zum, zum!

Bunkica debelo pogleda čmrlija in reče: »No! No! Pa naj bo!« Potem se previdno postavi na nerodne tačke in se skobaca k vratom. Sraka jo opazuje z drevesa. Objedla se je slastnih črvčkov in je zato razposanič se ne boji! Za voglom najdeš Bumčka takoj! Tepk je več pojél, kakor bi smel. Zdaj ga trebuh boli, da revež ječi.

Bunkici se bratec zasmili! Urno se k-baca do vogala in zavije k tepki, a Bumčka seveda ne najde. Sraka je skakljala po vejah za Bunkico in zdaj zopet klepeče: »Bunkica! Če Bumčka ni, morda pod hrastom kje tiči! K hrastu prideš po tej stezi, tamkaj pije ob vodici, tam te čaka, solze pretaka, z njimi rožice namaka!«

Tedaj pa priskače iz grma velik siv zajček. Ko vidi žalostno in zamišljeno Bunkico, se mu majčkena medvedka zasmili. Ponudi ji svojo pomoč in reče: »Dva lovca je mamica tvoja splašila, ko sta se pripravljala, da bi me ubila. Dobra je, dobra, mamica tvoja. Zato pa si, Bunkica, ljubica moja. Sedi na mene in brž pohitiva, da Bumčka pri hrastu ob vodi dobiva!«

Kdor mi posodi 20.000 din za dobo 10 let, dobi do smrti oskrbo. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 14.369. (d)

Družabnika

»ca. 10.000 din isčem. Prednost ima, kdor želi pridobiti trgovsko obrt. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 14.428. (d)

Uradniška posojila

do 5000 din na večletno odplačevanje, poročenim brez porokov, za drž. in javne nameščenice. - Fr. Klemen, Ljubljana, Gosposvetska cesta 10. (d)

Posojilo na vknjižbo

poroke, menice, na dolgoročno odplačila po 7% obresti, ter gradilne in trgovske kredite nabavlja Central, Zagreb, Bregovita 7. (d)

BANČNO-KOM. ZAVOD

Maribor, Aleksandrova 40 kupi takoj in plača najbolje

HRANILNE KNJIŽICE

bank in hranilne VREDNOSTNE PAPIRJE 3% obveznice, bone in srečke, delnice itd.

VALUTE VSEH DRŽAV PRODAJA SREČK državne razr. loterije

Zivali

Volčjak

3 leta star, napročaj. - Naslov v upravi »Slov.« pod št. 14.441. (j)

Špiceljne

bela, mlade, krasne živalice, poceni proda Rejovčič, Ormož. (j)

Kupimo

Generator

trofazni 10.30 KVA, motorje 60 KS, 3000-330, istosmerne motorje kupi Perles, Osijek. (k)

Zaprto stelažo

»šipami, srednje velikosti, do 3.50 m dolžine, dobro ohranjeno, kupim. - Ponudbe poslati v upravo »Slovenca«, kjer se dobi naslov pod št. 14.339. k

Kompleten diferencijal

»ohišjem, nov ali rabljen, od tovornega avtomobila, 3.5 do 5 ton original, kupim. Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »Takoj« 14.429. (k)

Staro zlato, zlato zobovje in srebrne krone

kupujem po najvišjih dnevnih cenah. A. KAJFEZ urar Ljubljana, Miklošičeva 14

CUNJE

krojaške odrezke, star papir, tekstilne odpadke ter ovčje volno, govejo dlako (aroveo) - kupi vsako množino

Arbeiter - Maribor Dravska 15

Posnemalnik

malo rabljen, v dobrem stanju, kupi Triller Matovž, Sv. Duh 12, Skofja Loka. (k)

Elektromotor

do 1 HP, trofazni 330 V ali enofazni 220 V, kupi Zajec, Stari trg 3, Ljubljana. (k)

Divji kostanj

kupuje vsako množino V. H. ROHRMANN LJUBLJANA

Leskove palice

za smučanje, surove sekane, vendar ravne, brez grč, kupim 3000 komadov. Samo nujna in takojšnja dobava pride v poštev. - Ponudite in zahtevajte pogoje od tt. B. Kolb, Vižmarje, St. Vid n. Lj.

Vsakovrstno

zlato kupuje po najvišjih cenah CERNE, Juvelir, Ljubljana Wolfova ulica št. 3

Lesne odpadke

debeline 12 in 20 mm in dolžine 25, 40 in 50 cm, v kvaliteti kakor les za zaboje, poljubnih širin - rabi za Gorenjsko in Stajersko gradbeno podjetje Ing. Anton Umek, Ljubljana, Turnograjska 4. - Ponudbe na gornji naslov

Denar

Sprejemem družabnico

za trgovino mešanega blaga na prometnem kraju na Gorenjskem. Zeli se nekaj gotovine. Ponudbe poslati podružnici »Slovenca« Jesenice, pod »Prilika 14409«. (d)

Posojila

različna, preskrbim hitro in brez kakavega predplačila

Hranilne knjižice

vnovčujem proti takojšnji gotovini.

Oblast. dovoljena pisarna Rudolf Zore Ljubljana, Gledališka 12 Znamka 3 din

Zahvala

Ob bridki in nenaдомestljivi izgubi iskreno ljubljene soproge, zlate mamice, hčerke, sestre itd., gospe

Marije Treven roj. Čebohin

smo prejeli mnogo ustmenih in pismenih iskrenih izrazov sožalja, za katere se tem potom vsem iskreno zahvaljujemo. Prav posebno zahvalo izrekamo gosp. dr. Bajcu, kirurgu, in gosp. dr. Misu za njun nadčloveški trud in požrtvovalnost. Zahvaljujemo se tudi čč. duhovščini za spremstvo in tolažbo, posebno pa g. kateheta Lampiču ter g. županu mesta Ljubljane g. dr. J. Adlešiču. Enako se zahvaljujemo vsem, ki so bili blagi pokojnici v času boleznij v pomoč in tolažbo, ter vsem darovalcem prekrasnih vencev, šopkov in cvetja. Slednjim vsem, ki so nepozabno pokojnico spremili v tako velikem številu na njeno zadnji poti.

Ljubljana, dne 10. septembra 1938.

Rafko, soprog; Miha, hčerkica, in rodbina Čebohin ter ostalo sorodstvo.

Zahvala

Za vse dokaze iskrenega sočutja, ki smo jih prejeli ob priliki smrti našega ljubega očeta, brata, starega očeta in tasta, gospoda

Miroslava Stumbergerja

izrekamo najtoplejšo zahvalo vsem, ki so se kakorkoli spomnili pokojnega in ga spremili na zadnji poti.

Zalujoče rodbine:

Stumberger, dr. Hočevnar, Vračko, Marinc, Volčanšek.

Med kitajskimi teroristi

Leno sem potegnil, a pipa je ugasnila. Strežnikov obraz se je nekoliko omračil in pripravil mi je drugo.

Vedel sem, da pipa opija zahteva en sam počasen in pravilen vdih in da je treba prej nekoliko vaje, preden se ti posreči izkiniti jo, ne da bi se ustavil in oddahnil.

Toda ni bil moj namen, da bi postal izvrsten kadilec in pri tretji pipi sem dal strežniku vedeti, da mi poskus zadošča. Pri tem niso sem okusil na neprijetnosti, ne sladkosti, zato sem mislil, da sem dovolj poučen v tem vprašanju.

V pritličju sem našel gibčnega budista, ki mi je računal tri pipe pretirano drago: dva dolarja. Z neštevilnimi pokloni me je pospremil do vrat. V njegovem obnašanju je bilo videti precej posmehovanja.

Ko sem se znašel zopet na ulici, sem si ogledal vrata, skozi katera so kuliji vstopali na dvorišče poslopja. Toda obhod nosačev je bil končan.

Nenadoma sem zagledal na tleh »predmet«, ki sem jih videl pasti iz vreč, kot se bil pri oknu. »Glej,« sem zamrmral s precejšnjim začudenjem, »v Sanghaju vsi trgujejo s kruhom.«

»Predmeti« niso bili v resnici nič drugega kakor posušene skorje, čisto podobne onim, ki so jih raztresali kuliji na China Central Merchants Wharf, ko sem prisostvoval odhodu Félix-Roussela.

V glavi se mi je porodilo vprašanje: »Čemu uporablja pušilnica opija vreče in vreče starega kruha?«

Skrivnost, Toda spomnil sem se Fradonovega odgovora: »Kitajci se znajo z vsem okoristiti.« Ni mi bilo potrebno ubijati si glavo s to-

vrstnim problemom in zato se nisem dolgo mudil pred vrati.

Nikdar rad ne povprašujem za ulice, razen če sem res v sili in raje potrošim trikrat več časa, da pridem v kak kraj, kakor pa da bi bil navezan na vodnikovo pomoč...

Tedaj sem hotel dospeti do glavne žile, to je, do Soochow-Creeka. To pač ni bilo nemogoče.

Z glavo pokonci sem nekajkrat obhodil sedanjega ulice, in se skušal spomniti poti, po kateri me je peljal gonjač k budistu, prodajalcu lekarij.

Toda uspeh je bil kaj pičel, dokler nisem naletel na majhno reko - da se bolje izrazim, na blaten potok - ki ni bil najbrž nič drugega kot pritok Soochow-Creeka.

»Izvrstno!« sem pomislil. »Če grem ob tej umazani vodi, bom gotovo prišel do velike reke, ki omejuje Šapej, in kmalu potem bom na Settlementu.«

Pomirjen sem se predal opazovanju teh bednih hiš, pred katerimi se je igrala in veselila razcapana otročad. Bregovi potoka so bili pokriti s celimi kupi nesnage, ki je razširjala ostuden smrad. Nič čudnega, če povzroči kolera taka strašna opustošenja med tem ljudstvom... Čolnčki so odhajali in pristajali in Kitajci, ki so jih krmarili, so se neprestano pripravljali.

Ko sem torej prisostvoval nekemu takemu sporu med čolnarji, se mi je nudila prilika opazovati kulije, ki so stresali v potok predmete iz košar.

Sivar ni imela sama na sebi ničesar izrednega, saj je bil ta blaten potok določen, da odnaša vsakovrstne odpadke. A moral sem iti poleg kulijev, in na veliko začudenje sem ugotovil, da se je v košarah nahajal - kruh.

»Ah! to!« sem vzklilnil. »končno bom res mislil, da je najvažnejša trgovina v Sanghaju trgovina s skorjami!«

Brezbrizno sem opazoval kulije, ki so se vračali, potem ko so izpraznili košare v sivo in razpokano hišo. Ta hiša se mi je z raznih vidikov zdela nekam domača.

Poleg nje je vodila zelo ozka ulica. Približal sem se ji in jo pozorneje ogledoval.

»Za vraga! To je pušilnica!«

In res sem opazil, da ima poslopje glavno pročelje obrnjeno proti ulici; tukaj sem šel noter in ven. Zadnja stran hiše pa je bila obrnjena proti ozkemu zemljišču, ki ga je obdajal potok.

»Kakšna sreča!« sem pomislil.

Takoj sem začel iskati znamenje, ki bi mi pokazalo pot v mesto, a nisem slutil, da je v bližini ta majhni vodni tok. Pol ure sem moral hoditi, da sem se povrnil na isto mesto!

Stresel sem z rameni, odstranil pepel iz pipe in jo vnovič prižgal. Potem sem zopet šel ob obrežju naprej.

Toda komaj sem prehodil sto metrov, ko sem se hipoma ustavil.

»Oh! Kaj to pomeni!«

Prikril sem tedaj zagledal vhod in izhod kulijev v budistovi hiši. Presenetljiva ugotovitev se mi je vsiljevala:

»Zakaj Kitajec, ki se imenuje X, kupuje in dobavlja skorje kruha, če jih eno uro pozneje uniči? Blago nosijo v pušilnico skozi glavna vrata, a odnašajo skoraj takoj skozi stranska vrata, da ga vržejo v vodo. Takoj sem podvomil, da bi se tem lovčevom smilile živali v reki in da bi imelo to njihovo ravnanje edini cilj hraniti vodno živalstvo!«

Uganka se mi je zdela z edino temo podatki, ki sem jih imel, nerazrešljiva. In takoj sem bil prepričan, da sem odkril sumljivo, če ne zločinsko trgovanje.

»O tem moram obvestiti Leclerca.«

Pospešil sem korake in prišel še dokaj hitro do Soochow-Creeka v višini Stone Bridgea. Zadeva o starem kruhu, kakor sem jo ime-

noval, me je zelo mučila, in najel sem si avto-taksi, da bi me popeljal na policijsko ravnateljstvo.

»Gospod Leclerc?«

»Pravkar je odšel,« mi je sporočil službenik.

Ta dan je bil nesrečen. Naj si bo po telefonu ali pa direktno, nisem mogel dobiti prijatelja, in vendar sem tako zelo želel z njim kratkega pogovora.

Najprej bi rad zvedel, kako je z glavno preiskavo, kajti hotel sem poslati očetu Blanchardu pred večerom nekaj zanimivih novic.

Potem pa, da bi mu povedal o pušilnici v Šapeju...

Ali sem mogel vedeti, moj Bog, da bom imel kmalu zaradi tega prekletega trgovca na vesti človeško smrt? Res je, da se je ta smrt ognila mnogih drugih... Zadeva je strašna kakor dolžnost!

Nekoliko pozneje sem si izpraševal vest... Toda, ali nisem bil dolžan to storiti? Nesrečen! .. Nehote, podzvestno sem ga obsodil. Če ne bi bil povedal, bi en človek še živel. Mnogo sem molil zanj...

V trenutku, ko sem stopil na policijsko ravnateljstvo, nisem mislil na to. Zelo sem bil užaloščen, ker nisem dobil Leclerca in mislil sem se že umakniti, ko me je nekdo prisrčno poklical:

»Kam greste, gospod Martin? Torej se vam zelo mudi?«

Spoznal sem Fradona.

»Ah! Kako sem srečen, da vas vidim!« sem dejal. »Ali veste, da se mi vaš načelnik vedno skriva?«

»Preobložen je z delom in ne ve več, kje bi začel. Vsi smo vedno v pripravljenosti in živimo neprestano v strahu zaradi najhujših katastrof. Jaz bi gotovo znorel, ko bi bil na načelnikovem mestu!«

BEOGRAJSKI JESENSKI SEJEM

10. do 19. septembra 1938

Najnovejši pregled celokupnega domačega dela. • Velika udeležba zunanjih držav. • Deset držav organizira svoje kolektivne razstave. • Velika deželna ribarska razstava. • Televizija prvič v Jugoslaviji. • Popust 50% na železnicah in parobrodih. • Pojasnila daje: Uprava beograjskega sejma, Beograd, Sajmište. Telefon 28.526, 28.802.

Najpreciznejša
ura sedanosti

CHRONOMETRE
ELECTION

Pozor interesentje, ki bi kupovali hiše v Beogradu

Radi Vaše osebne koristi, da bi naredili dobro kupčijo in dobro naložili svoj denar, obiščite nas in pregledajte našo večjo zbirko hiš, ki jih imamo v izključni prodaji po zelo nizki ceni. Brez vsakih stroškov in obveznosti Vam damo na razpolago avto, da si ogledate vse naše objekte.

CENTRALNI ZAVOD

za splošno trgovsko posredovanje, Obiličev venec 38 Palača Ta-Ta nasproti »Ruskega carja« Telefon 25-7-66.

Mongol, Crêpe de Chine

meter po Din 12.— dobite pri

TRPINU, Maribor, Vetrinjska 15.

Čitajte in širite
»Slovenec«

Lepo glavno mesto Štajerske vabi na veliko gospodarsko razstavo, obsegajočo poljedelstvo, industrijo, obrt in trgovino. Posebne razstave: reja malih živali, ribištvo in vrtnarstvo. Povečano zabavišče z mnogoterimi prireditvami in zabavami. Direktna železniška zveza Beograd-Zagreb-Maribor-Graz. Ljubljana-Maribor-Graz. Pojasnila: potovalna pisarna »Putnik«, Beograd, Zagreb, Ljubljana, Maribor in vse druge podružnice.

POHIŠTVO!

E. ZELENKA

tovarna pohištva, tapetništvo in vse stanovanjske opreme
MARIBOR, Ulica 10. okt. 5

Ob prenovitvi trdnice nam je danes mogoče po izredno nizkih cenah nuditi najnovejše modele spalnic, jedilnic, kaučev, madracov, preprog itd. Obrnite se zaupljivo na nas in prepričajte se sami o nizkih cenah in solidni izdelavi. Dobite pa tudi vse na obroke!

Brez vodovoda

veselje in vedrost
zdravje in svežost
so prednosti higijenske
kopeli

Minimalna nabavna cena, nobenih stroškov za inštalacijo.

Prospekte pošilja na zahtevo brezplačno »FEROLIM«, Vinkovci.

V mestih in vaseh, kjer ni vodovoda
odlično služi
»FEROLIM«
patentirana
avtomatska peč
za kopalnice, ki
daje hitro (čez
25 minut) in poceni (50 para)
toplo kopel.

Proizvodi:
»FEROLIM«, Vinkovci

Halo!

Halo!

Naznanjam

cenjenemu občinstvu, da sem

v Ptuj na Slovenskem trgu

otvoril novo drogerijo

Vodil bom vse v to stroko spadajoče predmete ter se najtopleje priporočam

Skočir Bogomir

Cene nizke!

Postrežba solidna!

Začasna dobava ovojnega materiala

Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu bo imel v sredo, 28. septembra 1938 ob 11 dopoldne v upravnih prostorih v Zagrebu, Miha-novičeva ulica 3/III., prvo javno ponudbeno licitacijo za takojšnjo začasno dobavo ovojnega materiala za krajevne organe Okrožnega urada za zavarovanje delavcev.

Pravilno taksirane ponudbe po odredbi T. št. 25 taksne tarife zakona o taksah je treba izročiti ali dostaviti po pošti v zapечатeni kuverti do zgoraj navedenega roka Osrednjemu uradu za zavarovanje delavcev (soba št. 305).

Vrednost polletnega nabavljanja ca. 500.000 dinarjev.

Kavčijo v znesku 25.000 din za naše državljane, 50.000 din za tujce, je treba položiti ali poslati po pošti blagajni Osrednjega urada za zavarovanje delavcev (soba št. 420) vsaj do 10. ure za licitacijo določenega dne.

»Pogoji licitacije« in tiskovina »Ponudba« se dobe brezplačno vsak delavnik med uradnimi urami pri Osrednjem uradu za zavarovanje delavcev (soba št. 305).

Št. 44.581/1938, dne 3. septembra 1938.

Iz pisarne Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu.

Zahvala

Vsem, ki so nam ob smrti naše ne-pozabne mamice, gospe

Frančiške Pungerčar

izrazili blagodejno sočutje, ji poklonili cvetja, molili za njeno dušo in jo spre-mili na njeni zadnji poti. Posebno za-hvalo izrekamo č. duhovščini, Marijini družbi žen, gasitski četi Trbovlje trg, sokolski godbi ter vsem gg. zdravni-kom, ki so ji lažali trpljenje.

Zaljujoče rodbine: Pungerčar, Boživič, Lapornik in Topolšek.

NAJVEČJE LJUDSKO ZAVAROVANJE JUGOSLAVIJE

KARITAS

80.000.000
JAMSTVA

25.000
ZAVAROVANCEV

V avgustu smo med drugimi izplačali cele zavarovalne vsote po smrti sledečih za-varovancev:

Repina Andrej, Košaki 42, Maribor;
Prudič Terezija, Slivice pri Rakeku 21;
Božič Pavla, Podnart 10, pošta Podnart-Kropa;
Jurenčič Marija, Breg 42, Leskovec pri Krškem;
Jerman Terezija, Radovice 56, Metlika;
Pavlin Alojzija, Tržič, Pot na Zali rovt 2;
Puncer Alojz, Paška vas 9, Šmartno ob Paki;
Kamenik Simon, Sv. Lovrene na Pohorju 151;
Jurca Emilija, Vurmat 61, p. Brezno;
Peterlin Anton, Preserje 3, Radomlje;
Kremp Marija, Maribor, Vetrinjska 6-I;
Černilec Uršula, Naklo pri Kranju 65;
Skofca Ivan, Trbovlje-Tratnik 72;
Kožuh Ana, Polhov Gradec 22;
Kumer Franc, Dol. Kamence 45, p. Novo mesto;
Barachini Peter, Brnica 11, p. Dol pri Hrastniku;
Perkon Marija, Vič pri Ljubljani 74;
Napašt Janez, Mihovce, p. Cirkovce;
Koban Marija, Gornja Polskava 18.

Dvojno zavarovalno vsoto je izplačala KARITAS ob smrti

Ferjančič Franca, Maribor, Pobrežje, Gosposvetska ulica 16, ker se je nanj podrla streha ute, in je zaradi te nezgode čez 48 dni umrl.

Ker so starši zavarovani pri KARITAS, smo izplačali dvojno brezplačno sozava-rovano vsoto

Kovačič Alojziju in Mariji, posestniku, Bločice 10, p. Grahovo, ob smrti 14-let-nega sina Stanislava, katerega je povozil tovorni avto.

Prospekte ter navodila dobite brezplačno pri naših krajevnih zastopnikih in pri

KARITAS, Ljubljana, Palača Vzajemne zavarovalnice
KARITAS, Maribor, Orožnova 8

NAZNANILO!

Vljudno sporočava cenj. občinstvu, da odpreva s 15. septembrom 1938 v bivši Pakiževi trgovini v Ljubljani, Pred škofijo št. 15,

trgovino z urami, zlatnilno,
srebrnilno in briljantil.

Poleg navedenih predmetov bova vodila tudi krasne starinske ure, pokale, primerne krstne, sporine in vse v to stroko spadajoče predmete. Vsa popravila bova izvrševala v lastni delavnici poceni, precizno in z jamstvom. — Najtopleje se priporočava

urarja brata **Alfonz in Stane Logar.**

POSTELJNO PERJE: kg po 8 in 10 din, čehano; ke-mično očiščeno 20 din; boljše 30 din; najboljše 45 din; pol puh, čisto belo gosje 115 din; pol puh, čisto belo gosje 125 din; la. beli puh, najcenejše pri »LUNA«, Maribor, samo Glavni trg 24. — Vzorci brezplačno!

Prvi in največji mariborski klavirski salon
M. Bäuerle, Maribor, Gosposka ul. 56
priredi oktoberski teden.

Vsi v oktobru najeti klavirji preidejo v last najemnika, če doseže najemnika višino nakupne cene, pri nakupu 10% popusta.

„Ponedeljski Slovenec“

prinaša poročila o vseh važnejših do-godkih v nedeljo. »Slovenec« teh po-ročil ne ponavlja, zato vabimo vse na-ročnike »Slovenca«, da se naroče tudi na »Ponedeljski Slovenec«. Naročnina znaša mesečno samo 5 din, za tri me-sece 13 din, za šest mesecev 25 din, za celo leto 50 din. Ker so za nedelje v avgustu napovedani važni dogodki, o katerih bo poročal samo »Ponedeljski Slovenec«, priporočamo, da se takoj naročite tudi na ta časopis.

Zahvala

Vsem, ki so ob prebrdki izgubili našega soproga, očeta, sina, svaka itd., gospoda

Karola Swaty ml.

trgovca v št. Ilju v Slov. goricah

ustno ali pismeno izrekli svoje sožalje, darovali cvetje in ga na njegovi zadnji poti spremljali, izrekamo tem potom iskreno zahvalo. Prav posebno hvalo smo dolžni vsem pevcem, ki so se od pokojnega pred hišo žalostili in ob odprtem grobu poslovi-li s turobnimi žalostinkami, ter č. g. kaplanu Ant. Rauslu za tolažilne poslovične besede. Vsem bodi Bog obilen plačnik!

Št. Ilj v Slov. goricah, 10. septembra 1938.

Dragica Swaty, soproga
in ostalo sorodstvo.